

TAMMENLEHVÄN PERINNELIITTO

**Veteraanisukupolven arvot
nykysuomalaisten elämässä**

Taloustutkimus Oy

Huhtikuu 2007

Juho Rahkonen
18.4.2008

TALOUSTUTKIMUS OY

Y-tunnus 0114711-9
Business ID FI-0114711-9
www.taloustutkimus.fi

Helsinki

Lemuntie 9
FI-00510 Helsinki, Finland
tel. +358 (0)9 7585 11
fax +358 (0)9 7585 1200

Turku

Yliopistonkatu 37 A
FI-20100 Turku, Finland
tel. +358 (0)2 2848 000
fax +358 (0)2 2848 028

Tampere

Kuninkaankatu 22 A
FI-33210 Tampere, Finland
tel. +358 (0)3 3141 3100
fax +358 (0)3 3141 3141

TIIVISTELMÄ

Viisi vuotta sitten perustetun Tammenlehvän perinneliiton toiminta-ajatusta kuvataan sanoilla: ”*Veteraanien perintö on kertomus uhrautuvaisuudesta, sitkeydestä, lähimmäisen huomioonottamisesta, velvollisuudentunnosta ja tulevaisuudenuskosta*”. Näistä sanoista lähtee liikkeelle tämä tutkimus, jonka on Tammenlehvän perinneliiton toimeksiannosta toteuttanut Taloustutkimus Oy.

Aikaisemmassa Taloustutkimuksen liitolle tekemässä laadullisessa tutkimuksessa luodattiin sotaveteraanien ja lottien arvoja. Tämän määrällisen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten yleisiä veteraanipolvelle ominaiset arvot ovat nykysuomalaisten keskuudessa.

Tutkimuksen päätulos on, että *veteraanisukupolven arvot jaetaan varsin yleisesti nykyäänkin*. Vastuuntunnon, ahkeruuden ja itsenäisyyden kaltaiset ihanteet koetaan omiksi laajoissa kansalaispiireissä. Toisaalta yhteisöllisyys arvona jää selvästi näiden taakse.

Tutkimuksessa vastaajille esitettiin 13 väittämää, jotka kuvaavat veteraanipolvelle ominaisia arvoja. Vastaajien suhtautumista näihin arvoihin mitattiin seitsemänportaisella asteikolla, jonka ääripäissä olivat ”ehdottomasti samaa mieltä” ja ”ehdottomasti eri mieltä”. Kaikissa väittämissä samaa mieltä olevia oli paljon enemmän kuin eri mieltä olevia. Kaikkein eniten kannatusta sai väittämä, joka koski sitä, pitääkö sotaveteraaneja yhä nostaa näkyvästi esille itsenäisyyspäivän juhlinnassa, vaikka viime sodista on kulunut paljon aikaa. Peräti 63 prosenttia ilmoitti olevansa ehdottomasti samaa mieltä ja 23 prosenttia samaa mieltä tämän väittämän kanssa.

Kun kysyttiin kantaa väittämään, että lapsista pitää kasvattaa velvollisuudentuntoisia kansalaisia, 58 prosenttia ilmoitti olevansa ehdottomasti samaa mieltä ja 30 prosenttia samaa mieltä. Suuri osuus (43 prosenttia ehdottomasti samaa mieltä ja 43 prosenttia samaa mieltä) on myös niitä, joiden mielestä ahkeruus ja työnteko ovat arvokkaita asioita sinänsä – siis eivät pelkkinä rahan ja toimeentulon hankkimisen välineinä. Suomalaisuus osana identiteettiä näyttää sekin olevan kunniaansa: 45 prosenttia on ehdottomasti sitä mieltä ja 36 prosenttia ”samaa mieltä”.

Mutta sitten kun siirrytään ylevistä kansallisista ja moraalisisista ihanteista yhteisöllisyyttä mittaavien väittämien suuntaan, luvut muuttuvatkin selvästi kielteisempään suuntaan. Vain kahdeksan prosenttia on ehdottomasti samaa mieltä sen väittämän kanssa, että ”ajattelen usein, miten minun oma toimintani vaikuttaa koko yhteiskuntaan”. Samaa mieltä on sentään 21 prosenttia ja jokseenkin samaa mieltä 38 prosenttia, mutta samaa mieltä olevien osuus jää selvästi alhaisemmaksi kuin muissa väittämissä.

Tutkimuksessa arvoihin syvennyttiin myös faktorianalyysillä: sen avulla arvoista löydettiin erilaisia ulottuvuuksia ja nähtiin, mitkä arvot liittyvät vastaajien mielissä toisiinsa. Aineiston perusteella suomalaiset sijoittuvat kolmelle arvoulottuvuudelle: 1) kansallismieliset, 2) yhteisölliset ja 3) tunnolliset. Nämä ulottuvuudet jakavat kansaa varsin selvästi, joten voidaan sanoa, että vaikka sotaveteraanipolven arvot ovatkin kansan keskuudessa laajasti hyväksytyjä, nämä arvot eivät ilmene kaikkien kohdalla yhtenäisellä tavalla.

Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen aineisto koostuu 1005 henkilökohtaisesta käyntihaastattelusta, jotka tehtiin vastaajien kotona 6.–20.3.2008. Tutkimus oli osa Taloustutkimus Oy:n säännöllisesti tehtävää Omnibus-haastattelukierrosta, ja vastaajilta kysyttiin muitakin kysymyksiä kuin tässä tutkimuksessa olevat.

Vastaajien arvoja luodattiin 13 väittämällä, joihin heitä pyydettiin ottamaan kantaa seitsemänportaisen asteikon avulla. Väittämien paikkaa kierrätettiin eri haastatteluissa, jotta niiden järjestys ei pääsisi vaikuttamaan vastauksiin. Aikaisemmissa kyselytutkimuksissa on nimittäin havaittu, että täysin samaan kysymykseen voidaan saada hieman erilainen vastaus riippuen siitä, millainen kysymys sitä edeltää. Kerran esimerkiksi kysyttiin kansalaisilta, miten kiinnostuneita he ovat politiikasta. Toisille vastaajille kysymys esitettiin niin, ettei sen edellä ollut mitään muuta kysymystä, kun taas toisilla vastaajilla sitä edelsi eräs politiikka-aiheinen kysymys. Jälkimmäisessä ryhmässä oli selvästi ensimmäistä ryhmää enemmän niitä, jotka ilmoittivat olevansa kiinnostuneita politiikasta. Ilmeisesti politiikka-aiheinen kysymys oli virittänyt kansalaisten huomion politiikkaan ja näin vaikuttanut vastauksiin. Tässä tutkimuksessa edeltävän kysymyksen mahdollinen vaikutus on tehty satunnaiseksi muuttamalla väittämien järjestystä.

Kasvokkain tehtävä käyntihaastattelu on tilanteena sellainen, että se saattaa rohkaista vastaajia valitsemaan sosiaalisesti hyväksytyin vastauksen. Tämä voi olla hieman vaikuttanut siihen, että tutkimuksessa esitetyt myönteishenkiset väitteet ovat saaneet niin paljon kannatusta. On kuitenkin vaikea arvioida, miten merkittävä tällainen vaikutus on prosentuaalisesti ollut. Toisaalta eri väittämien välillä on suuriakin eroja, joten vastaukset kertovat suomalaisten mielipiteistä hyvin suurella luotettavuudella. Lisäksi on muistettava, että jokainen haastattelutilanne on sinänsä ainutlaatuinen ja kaikki vastaajat ovat vastanneet toisistaan tietämättä.

Tutkimukseen valittiin seitsemänportainen asteikko, jonka molemmissa päissä on äärimmäinen mielipide: ”ehdottomasti” samaa tai eri mieltä. ”Ehdottomasti” on niin voimakas ilmaus, että sen voi olettaa erottelevan vastaajia hyvin. Lisäksi tarjolla on myös lievempiä vaihtoehtoja niille, jotka haluavat jättää mielipiteisiinsä joitakin varauksia tai eivät ole aivan järkähtämättömästi väittämän puolesta tai sitä vastaan.

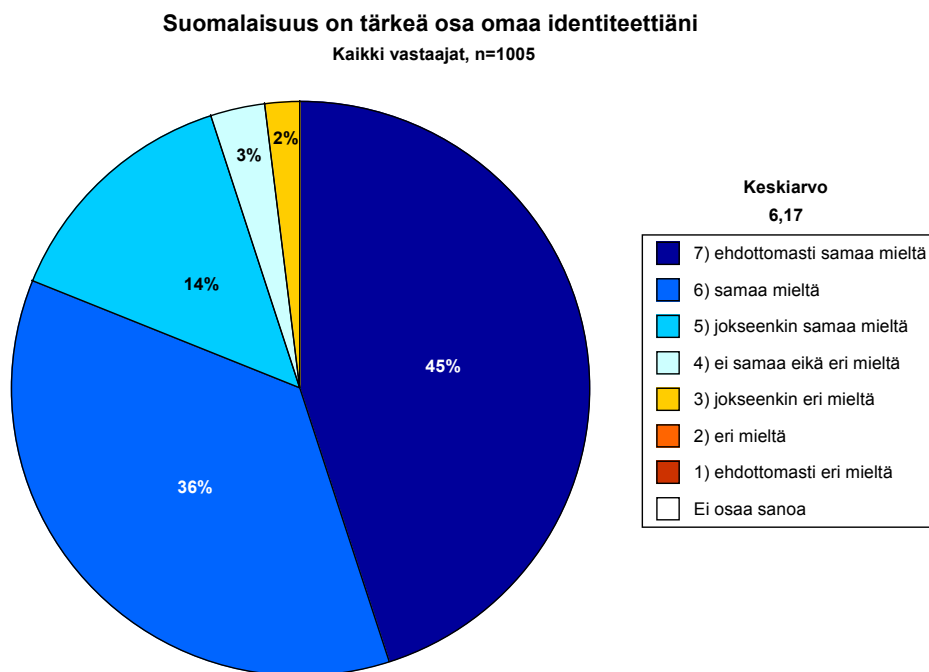
Tutkimuksen virhemarginaali eli luottamusväli on suurimmillaan noin kolme prosenttiyksikköä suuntaansa 95 prosentin luotettavuustasolla. Tämä tarkoittaa, että jos esimerkiksi 45 prosenttia suomalaisista on vastannut olevansa ehdottomasti samaa mieltä jonkin väitteen kanssa, todellinen prosenttiluku on 95-prosenttisella varmuudella 42–48.

Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy:n tutkimuspäällikkö, YTT Juho Rahkonen.

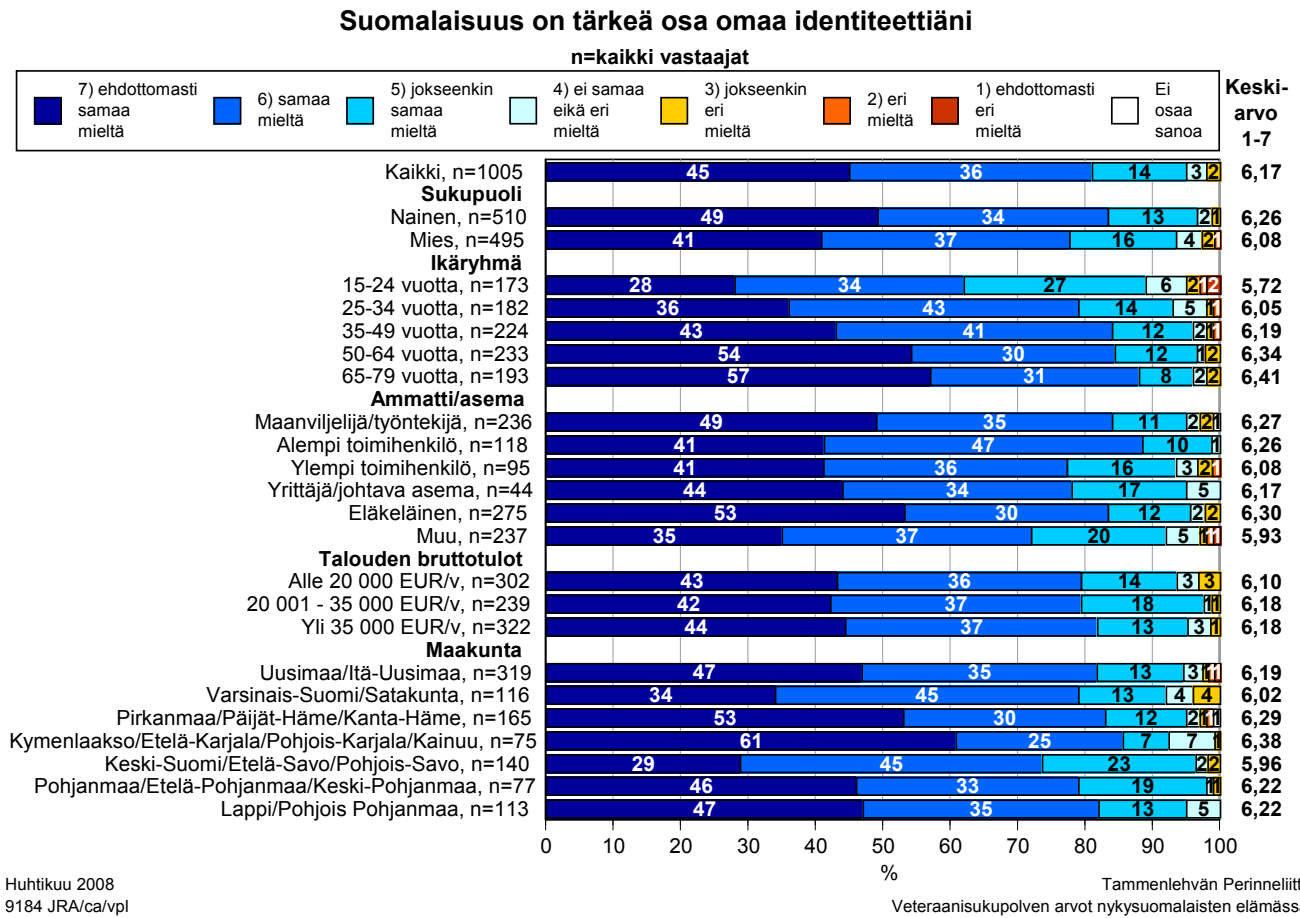
Vastaukset arvoväittämiin

Seuraavilla sivuilla esitetään tutkimuksen tulokset suorina jakaumina sekä ristiintaulukoina taustaryhmittäin. Ympyräkuvioissa (kuten kuviossa 1.1) näkyvät vastaukset kuhunkin kysymykseen *kaikkien* vastaajien kohdalla. Palkkikuvioissa (kuten kuviossa 1.2 seuraavalla sivulla) näkyvät vastaukset myös *taustatietojen* mukaisesti.

Kuvio 1.1

Kuvio 1.2

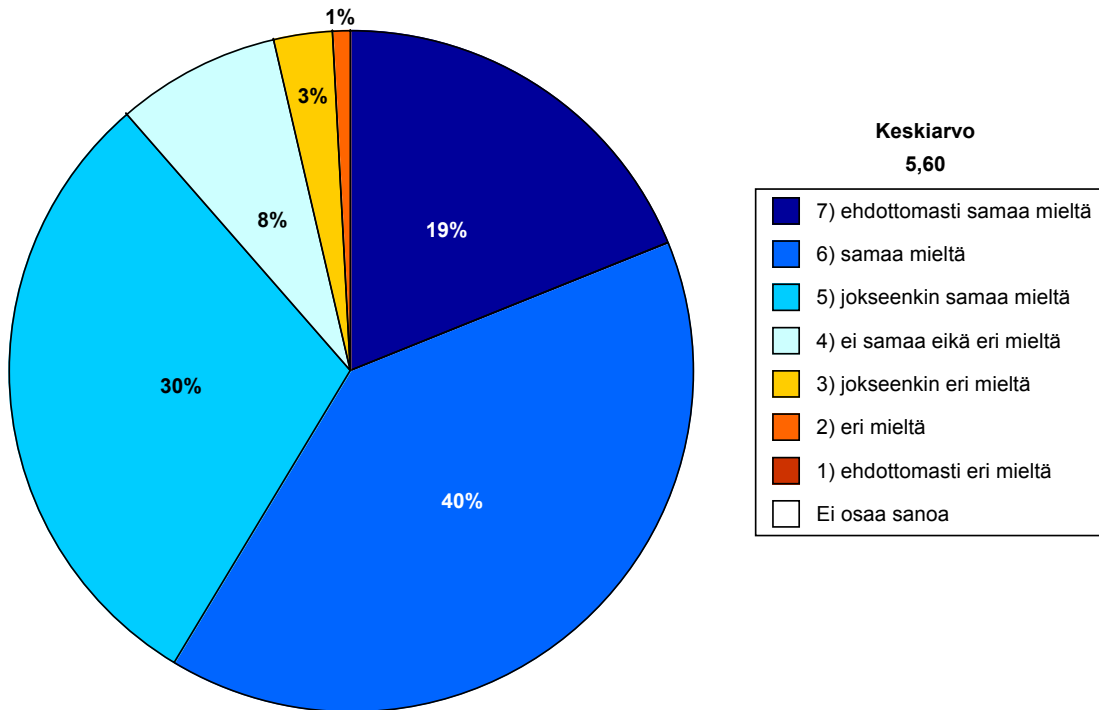
Suomalaisuus on tämän tutkimuksen mukaan hyvässä “huudossa”, ja sen arvostus osana omaa identiteettiä kasvaa selvästi iän myötä. Sukupuolella on jonkin verran merkitystä: jostain syystä naiset ovat vastanneet miehiä useammin olevansa ehdottomasti samaa mieltä – ero on suurempi kuin virhemarginaali. Sen sijaan tulotasolla ei näytä olevan merkitystä tässä kysymyksessä.

Alueittain ilmenee joitakin eroja, mutta ne eivät ole kovin merkittäviä eikä niille ole olemassa mitään teoreettista tulkintaperustetta. Ne saattavatkin johtua osittain otantasattumista – otoshan on edustava koko väestön tasolla, mutta ei välttämättä jokaisen maakunnan tai sitä pienemmän yksikön tasolla. Sen vuoksi maakuntien välillä tulee tehdä vertailuja hillitysti, ellei tuloksissa ole joitakin selvästi huomiota herättäviä eroja.

Kuvio 2.1

Yksilöllisten arvojen takia monet ihmiset toimivat nykyään liian itsekkäästi

Kaikki vastaajat, n=1005

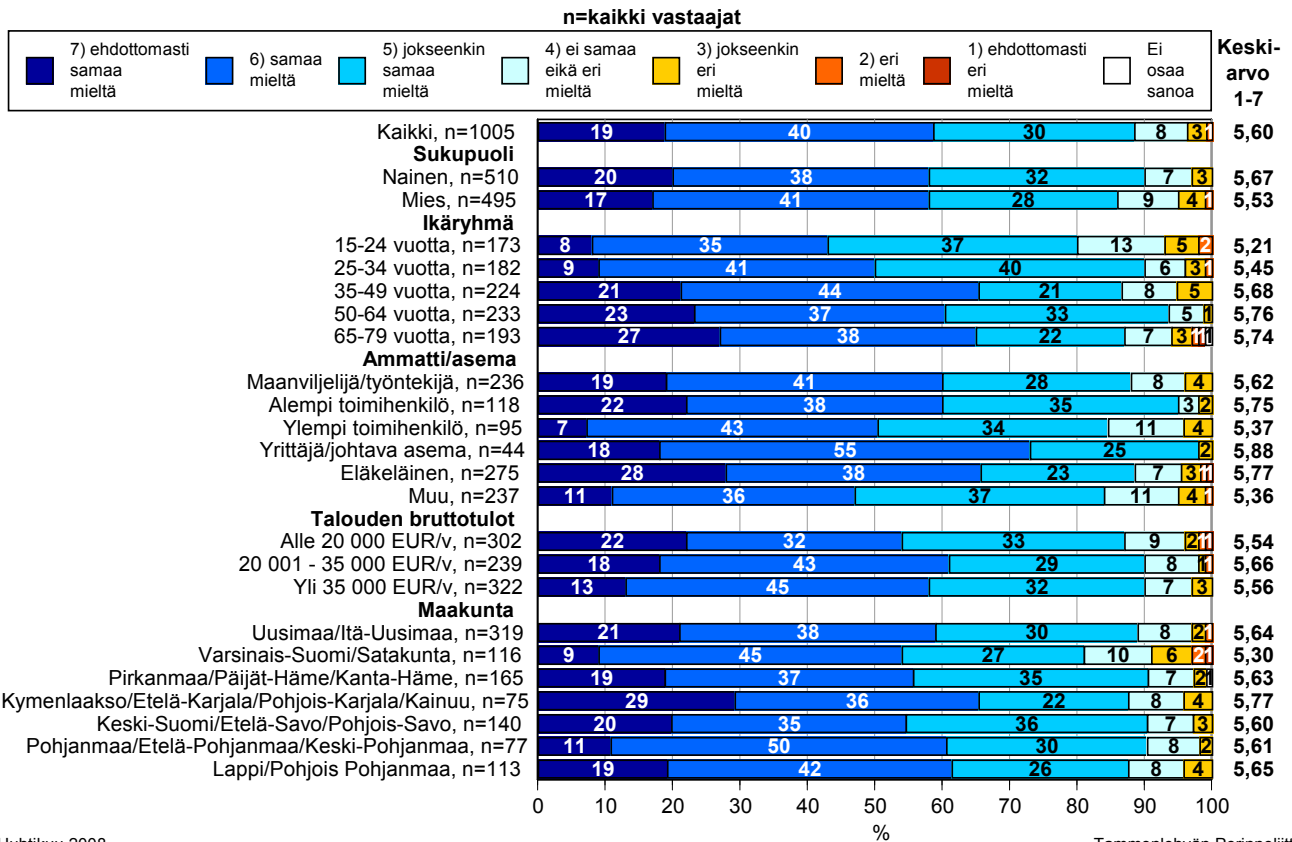

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 2.2

Yksilöllisten arvojen takia monet ihmiset toimivat nykyään liian itsekkäästi

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

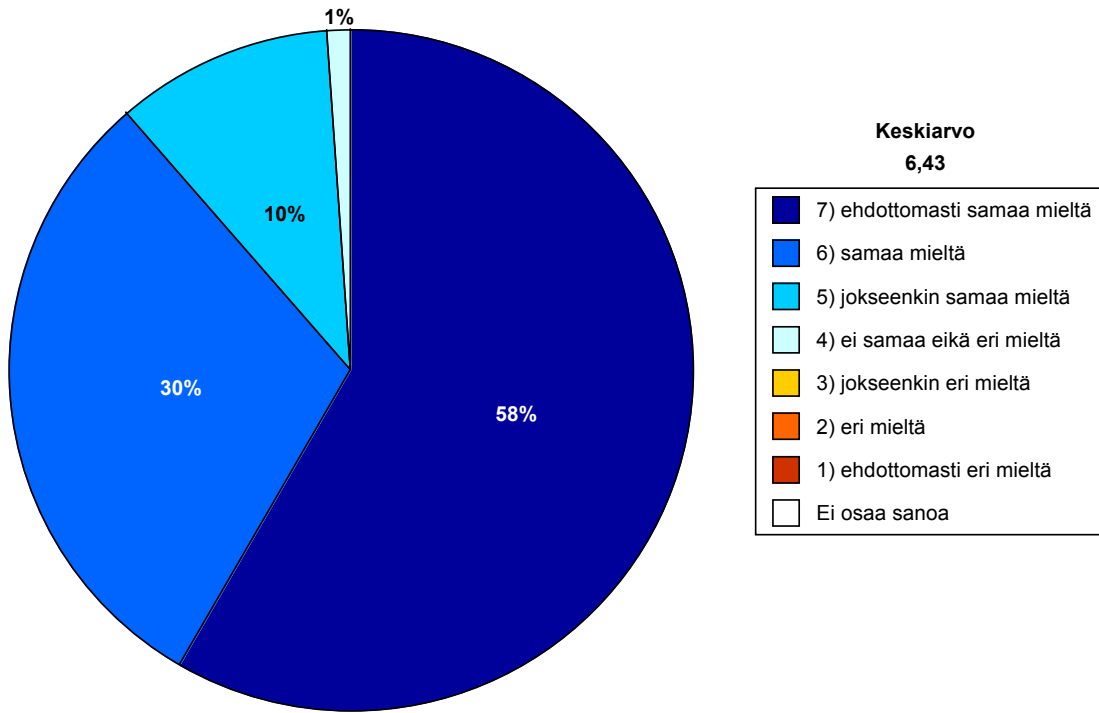
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Tämä kysymys oli mukana, koska aikaisemmassa tutkimuksessa yhteisöllisyys nousi erääksi veteraanipolven kantavaksi arvoksi – olkoonkin, että yhteisöllisyys käsitteenä on varsin moniselitteinen. Siksi samaa asiaa on pyritty luotaamaan useilla kysymyksillä.

Suomalaiset kyllä kritisoivat liiallista yksilöllisyyttä, mutta tässä kohdassa ikäryhmien välillä on varsin selviä eroja: mitä vanhemmasta vastaajasta on kyse, sitä todennäköisemmin hän karsastaa 2000-luvun kilpailuyhteiskunnan yksilöllisyyttä korostavaa arvomaailmaa.

Kuvio 3.1

Lapsia pitää kasvattaa niin, että heistä tulee velvollisuudentuntoisia kansalaisia
 Kaikki vastaajat, n=1005

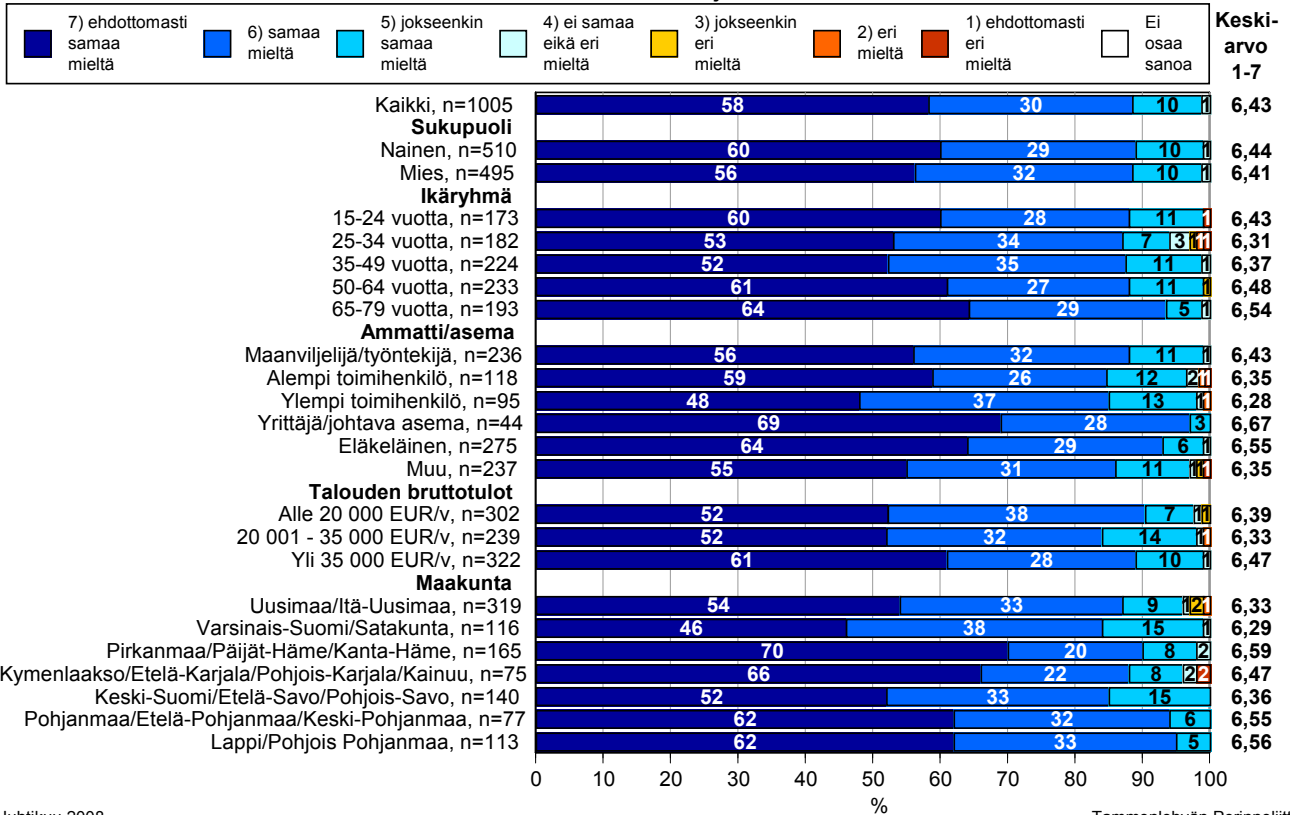
Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneytö
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 3.2

Lapsia pitää kasvattaa niin, että heistä tulee velvollisuudentuntoisia kansalaisia

n=kaikki vastaajat

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

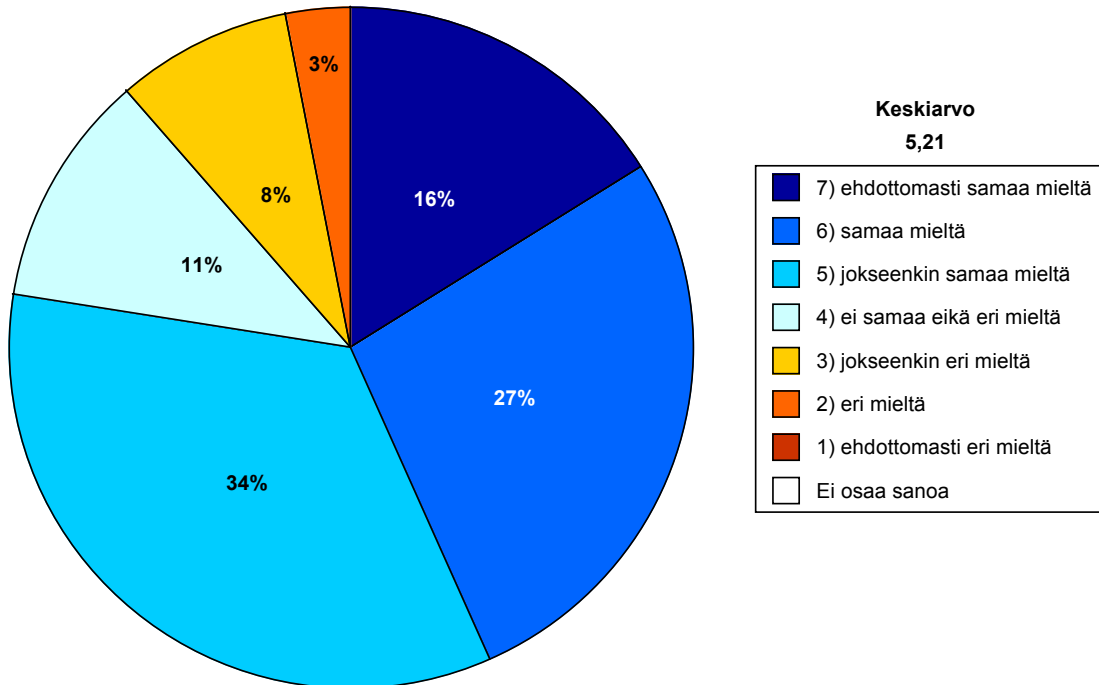
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Suomalaiset näyttävät lasten kasvatuksessa olevan varsin konservatiivisia: "velvollisuudentuntoinen" on jo sinänsä varsin vahvamerkityksinen sana, ja yli puolet vieläpä on väittämän kanssa "ehdottomasti" samaa mieltä. Tämän kysymyksen kohdalla kansalaiset ovat hyvin yksimielisiä, sillä taustaryhmien välillä ei näytä olevan merkittäviä eroja.

Kuvio 4.1

Ihmisen menestyminen tai epäonnistuminen on eniten riippuvainen hänestä itsestään

Kaikki vastaajat, n=1005

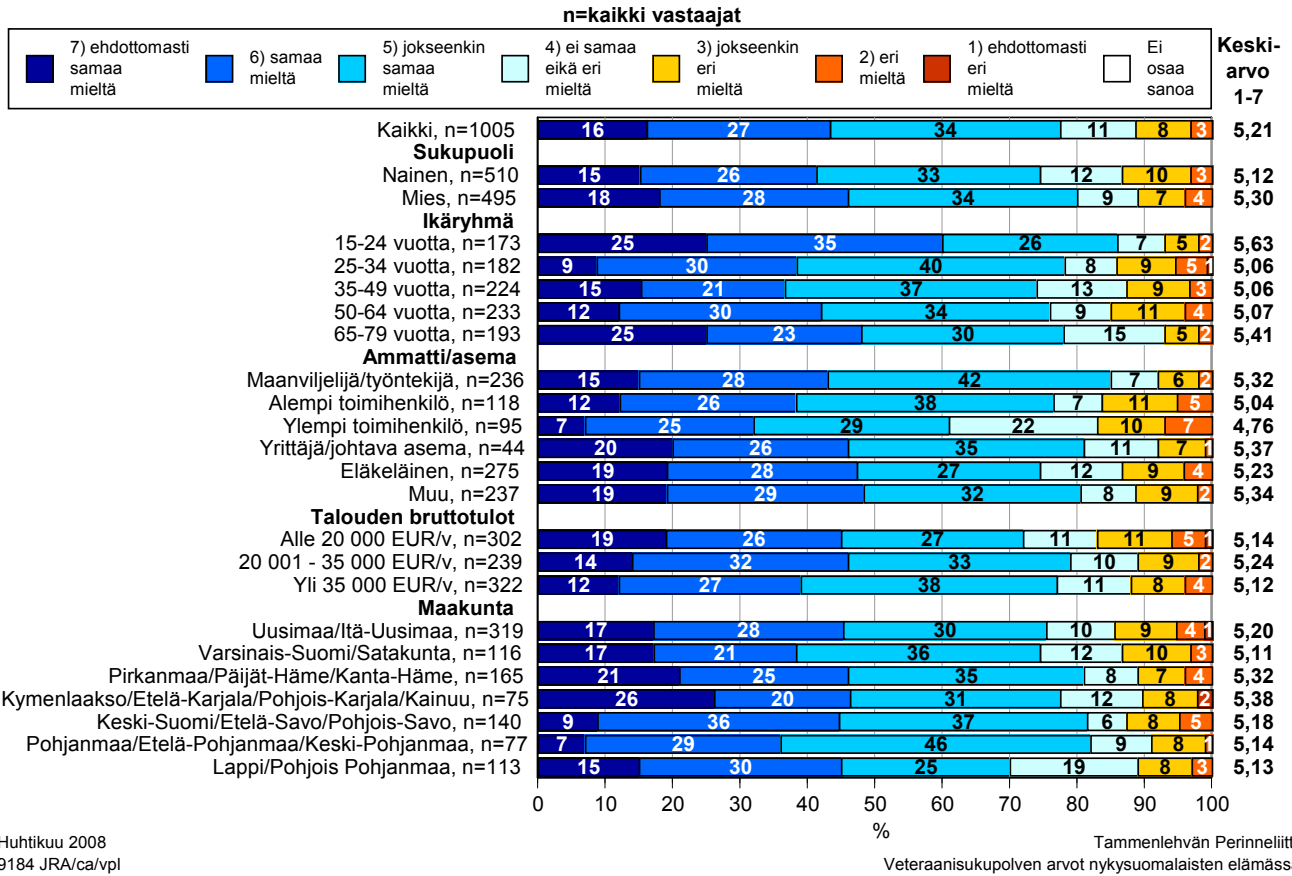

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 4.2

Ihmisen menestyminen tai epäonnistuminen on eniten riippuvainen hänestä itsestään

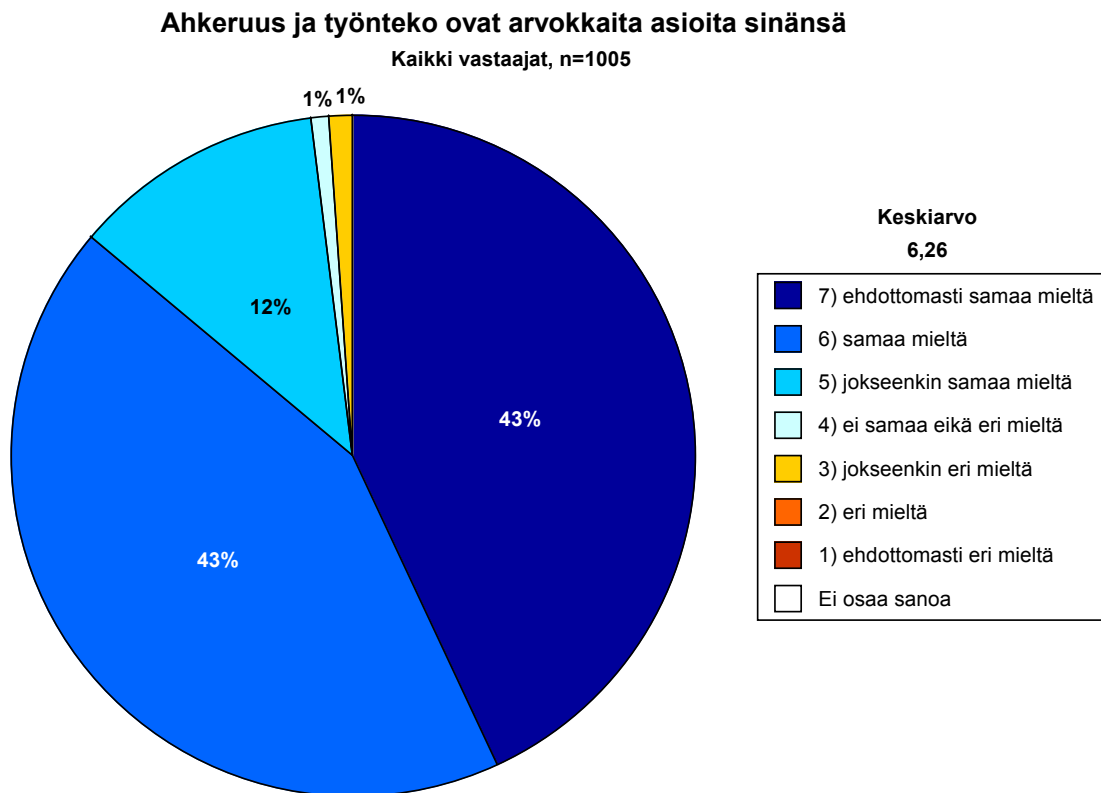

Edelliseen kysymykseen verrattuna vastausten jakauma on varsin erilainen: vaikka enemmistö seisoo ”oman onnensa seppä” -ajattelun takana, mielipiteet eivät ole kovin voimakkaita, vaan pikemminkin epäileviä. Edes yrittäjät ja suurituloiset eivät ole muita enempää tämän väittämän kannalla, vaikka juuri hyväosaisten ja hyvin toimeentulevien luulisi pitävän menestystään mielellään omana ansionaan.

Nuoruuden optimismi kuitenkin nousee esiin vastausten joukossa olevana poikkeamana: 15–24-vuotiaista selvästi suurempi osa kuin heitä vanhemmista luottaa oman toiminnan vaikutukseen elämänkulkunsa muodostumisessa. Iän mukanaan tuoma elämäkokemus näyttää kuitenkin osoittavan, että eivät asiat aina mene niin ruusuisesti kuin nuoruuden huumassa oli kuvitellut. Täytyy tosin huomata, että ei usko ”oman onnensa seppä” -ajatteluun mitenkään romahda iän myötä, vaikka vähentyikin jonkin verran.

Keski-ikäisten joukossa usko näyttää olevan kaikkein vähäisintä, mikä onkin ymmärrettävää: elämän ruuhkavuosina valinnan vapaus on yleensä rajoitetumpaa kuin nuorena ja uudelleen eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Kuvio 5.1

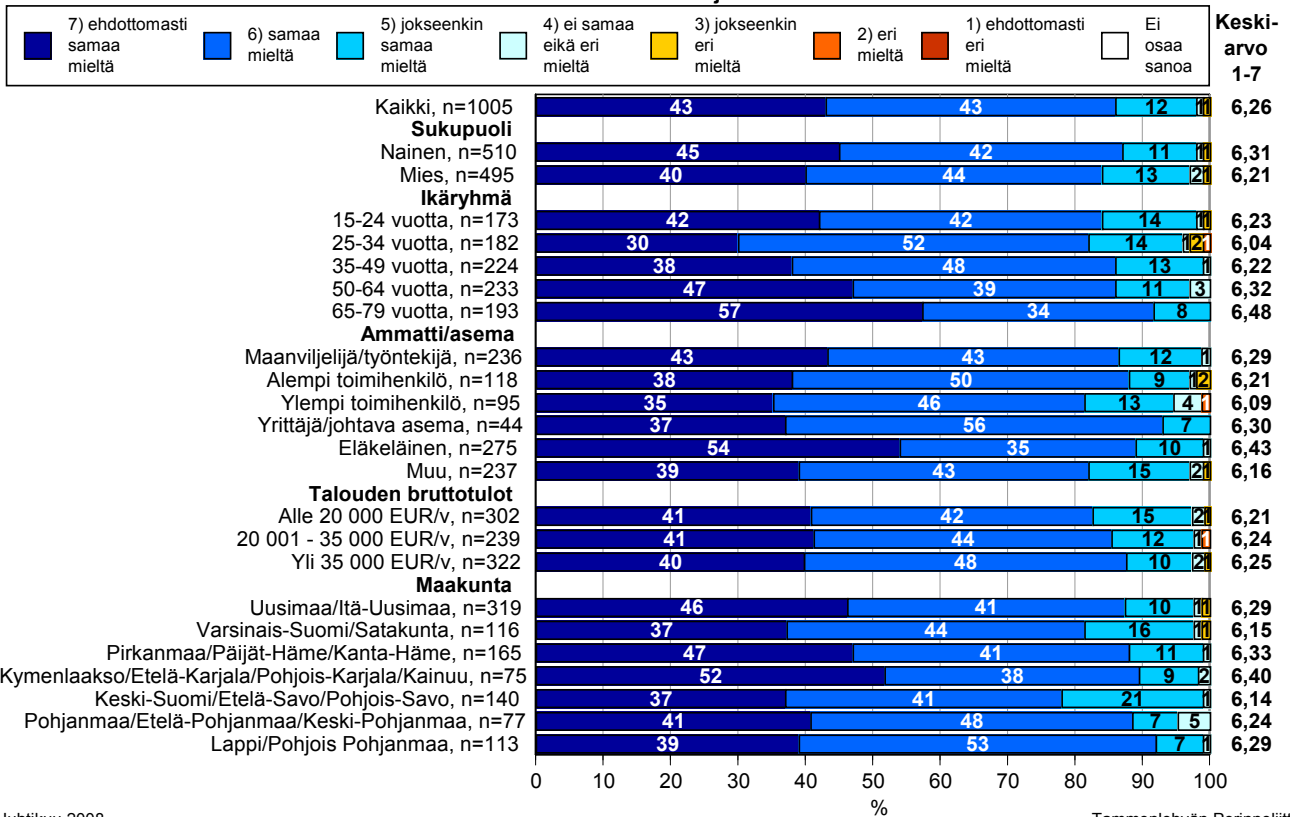
Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 5.2

Ahkeruus ja työnteko ovat arvokkaita asioita sinänsä

n=kaikki vastaajat

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

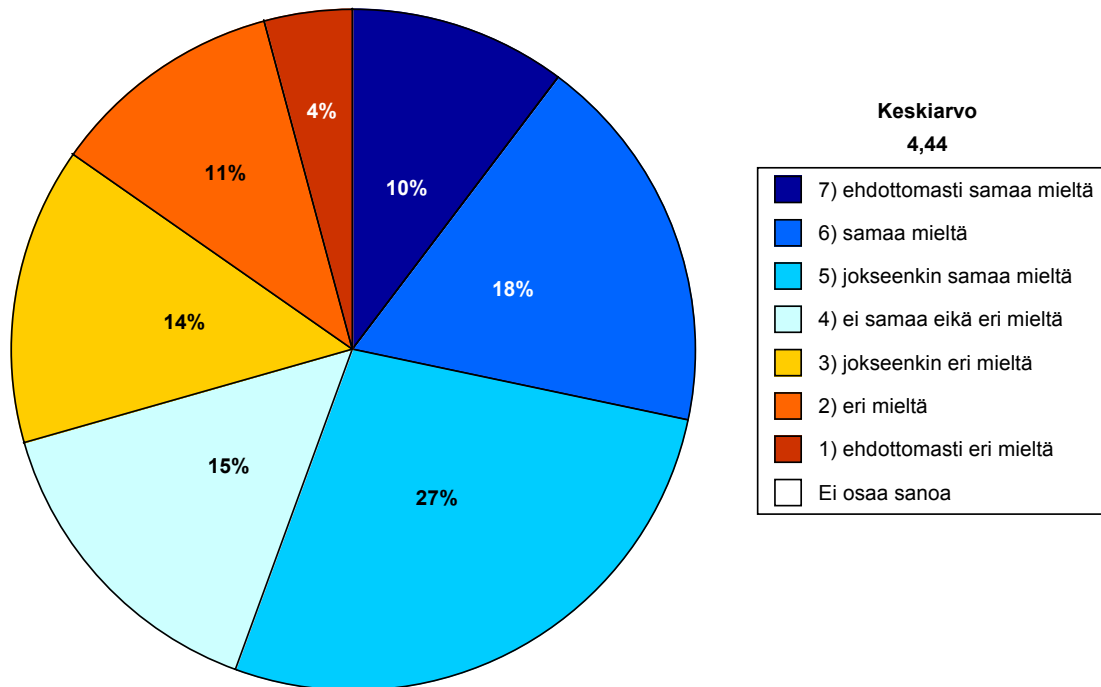
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Tällä kysymyksellä mitattiin nimenomaan sitä, onko vastaajien mielestä työllä ja ahkeruudella itseisarvoa muutenkin kuin elannon hankkimiseen tähtäävänä välttämättömyytenä. Häkellyttävän suuri osa vastaajista on tätä mieltä; Suomessa näyttää todellakin olevan työkeskeinen kulttuuri. Protestanttinen etiikka ei rakoile missään taustaryhmissä.

Kuvio 6.1

Osallistun usein talkoisiin tai muuhun vapaaehtoistyöhön

Kaikki vastaajat, n=1005

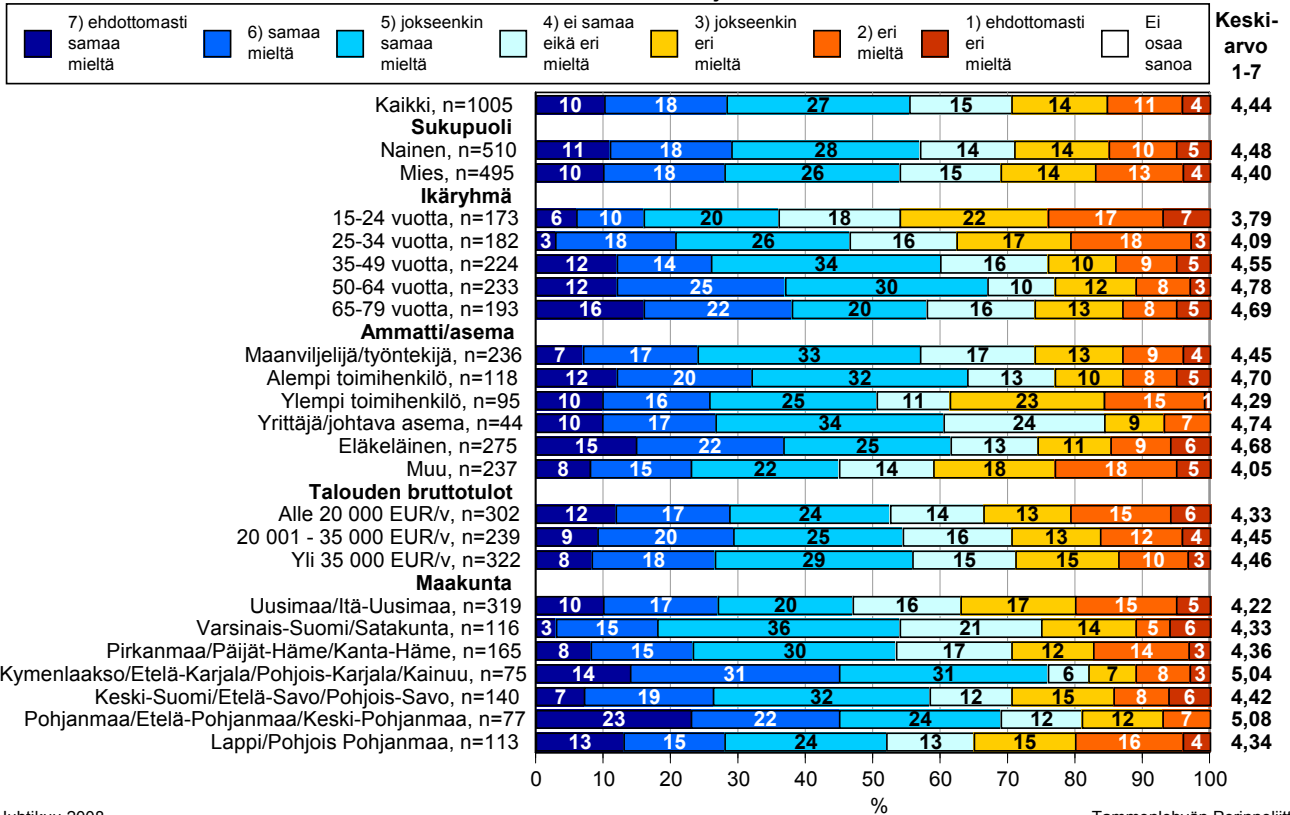
Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 6.2

Osallistun usein talkoisiin tai muuhun vapaaehtoistyöhön

n=kaikki vastaajat

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

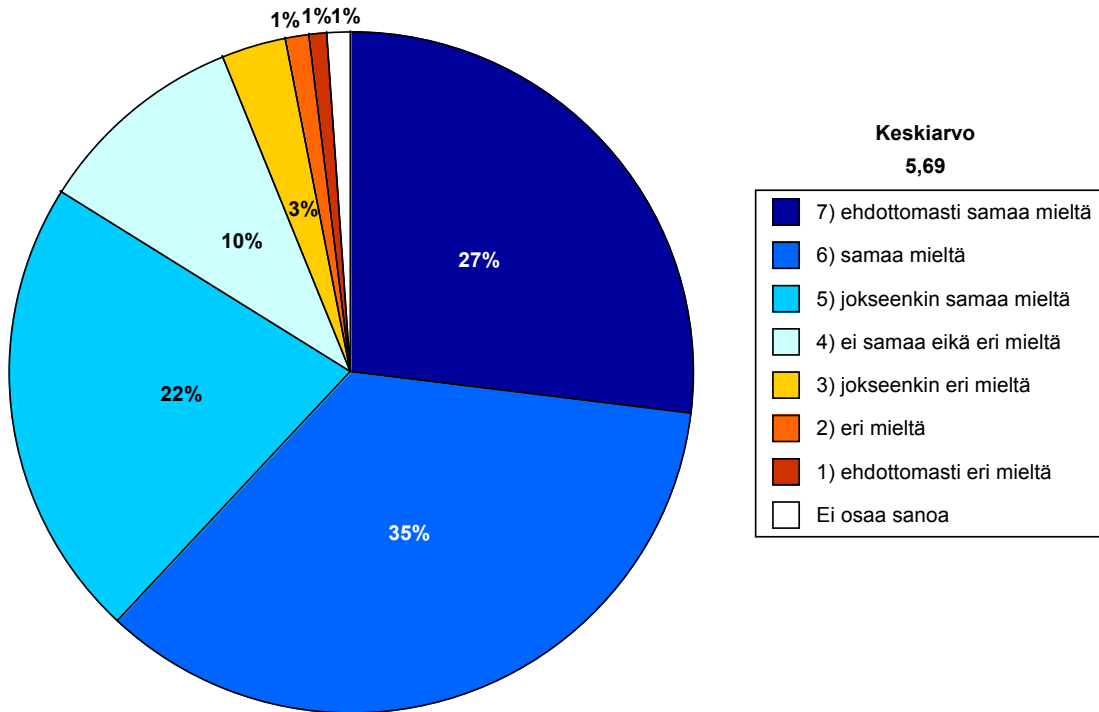
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisen elämässä

Tämä kysymys on tarkoituksella hieman muista poikkeava: tässä kysytään mielipiteen sijaan vastaajan *käyttäytymistä*. Nyt alkaa jo erojakin syntyä maakuntien välille: ainakin Pohjanmaalla ja Itä-Suomessa talkoohenki näyttää olevan paremmin voimissaan kuin muualla Suomessa. Tätä kysymystä käytetään myöhemmin osana yhteisöllisyys-arvoulottuvuuden tutkimista.

Kuvio 7.1

Suomalaisyhtiöiden kansallinen omistus täytyy pitää vähintään nykyisellä tasolla

Kaikki vastaajat, n=1005

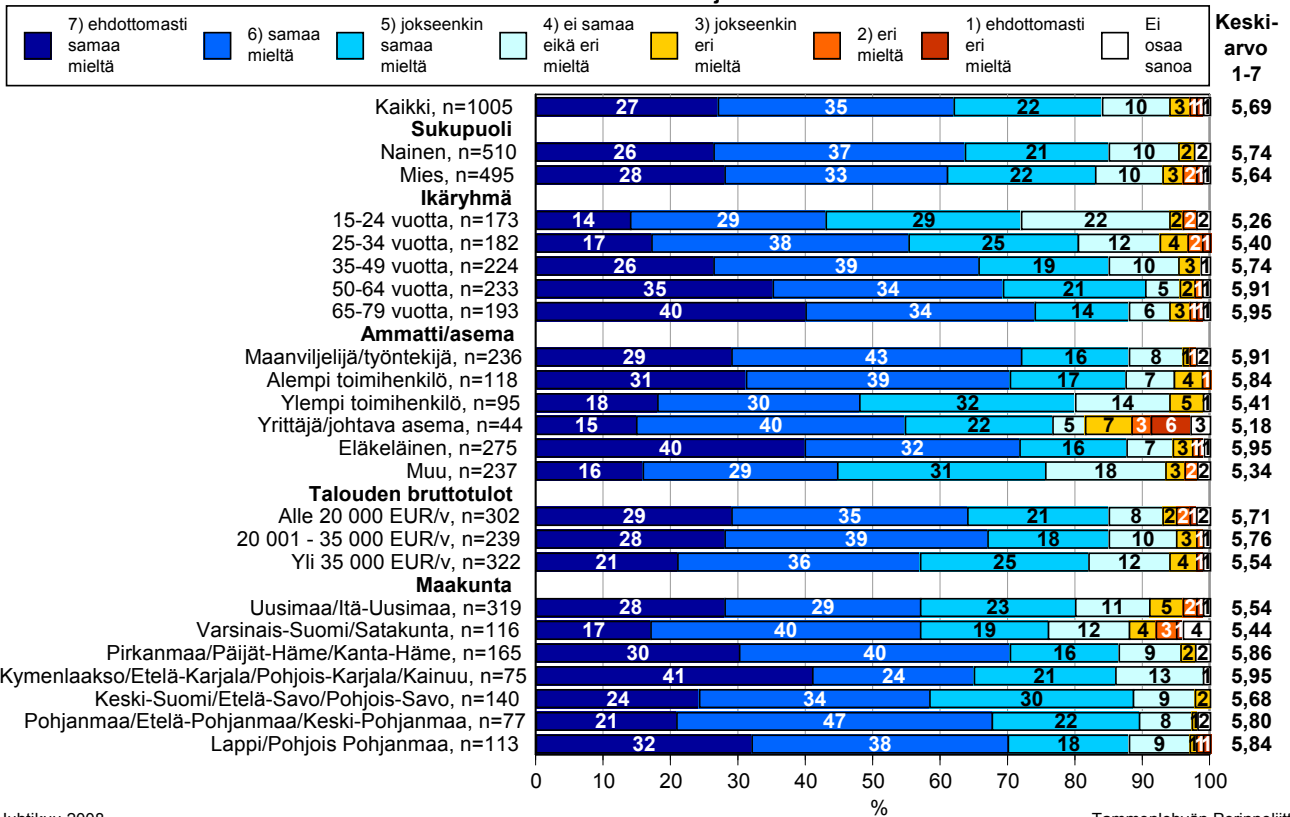
Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 7.2

Suomalaisyhtiöiden kansallinen omistus täytyy pitää vähintään nykyisellä tasolla

n=kaikki vastaajat

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

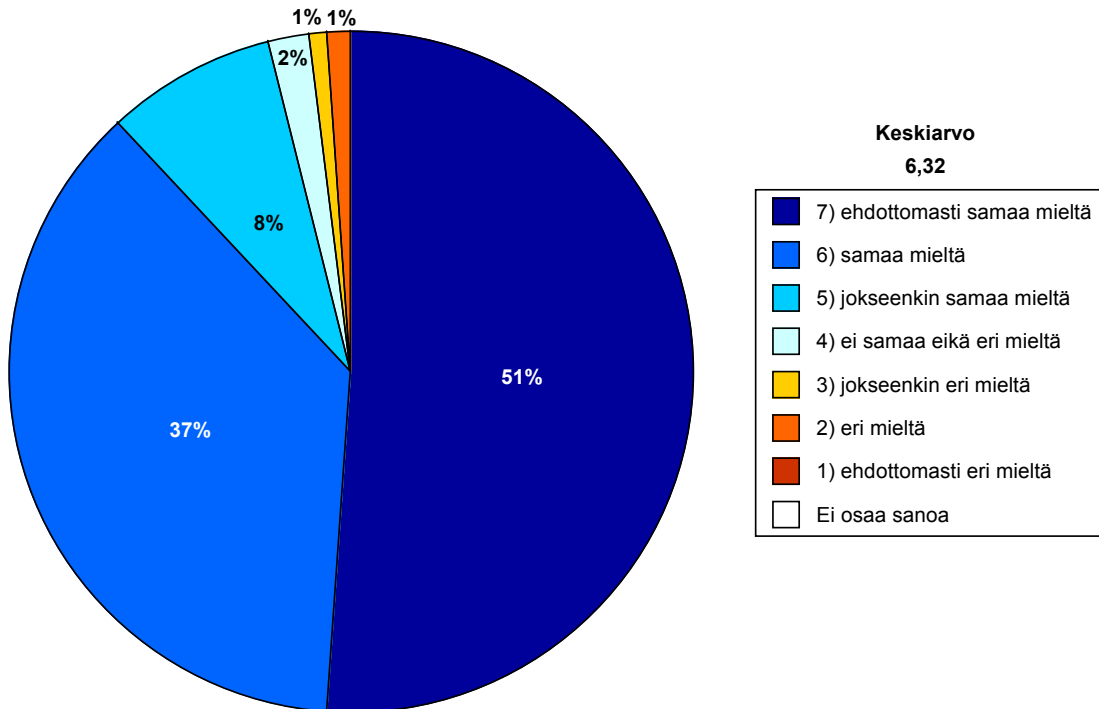
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Suomalaisyhtiöiden kansallista omistusta pidetään tärkeänä, mutta se ei näytä olevan samanlainen kohtalonkysymys kuin jotkin muut tässä tutkimuksessa esitetyt väittämät – paitsi että vanhemmalle väelle asia tuntuu olevan selvästi tärkeämpi kuin nuorille. Yrittäjät, ylemmät toimihenkilöt ja suurituloiset eivät pidä omistuksen pysymistä suomalaiskäsissä niin tärkeänä kuin viljelijät, työntekijät, alemmat toimihenkilöt ja vähemmän tienaavat.

Kuvio 8.1

On tärkeää, että Suomi demokraattisena yhteiskuntana saa päättää omista asioistaan itsenäisesti

Kaikki vastaajat, n=1005

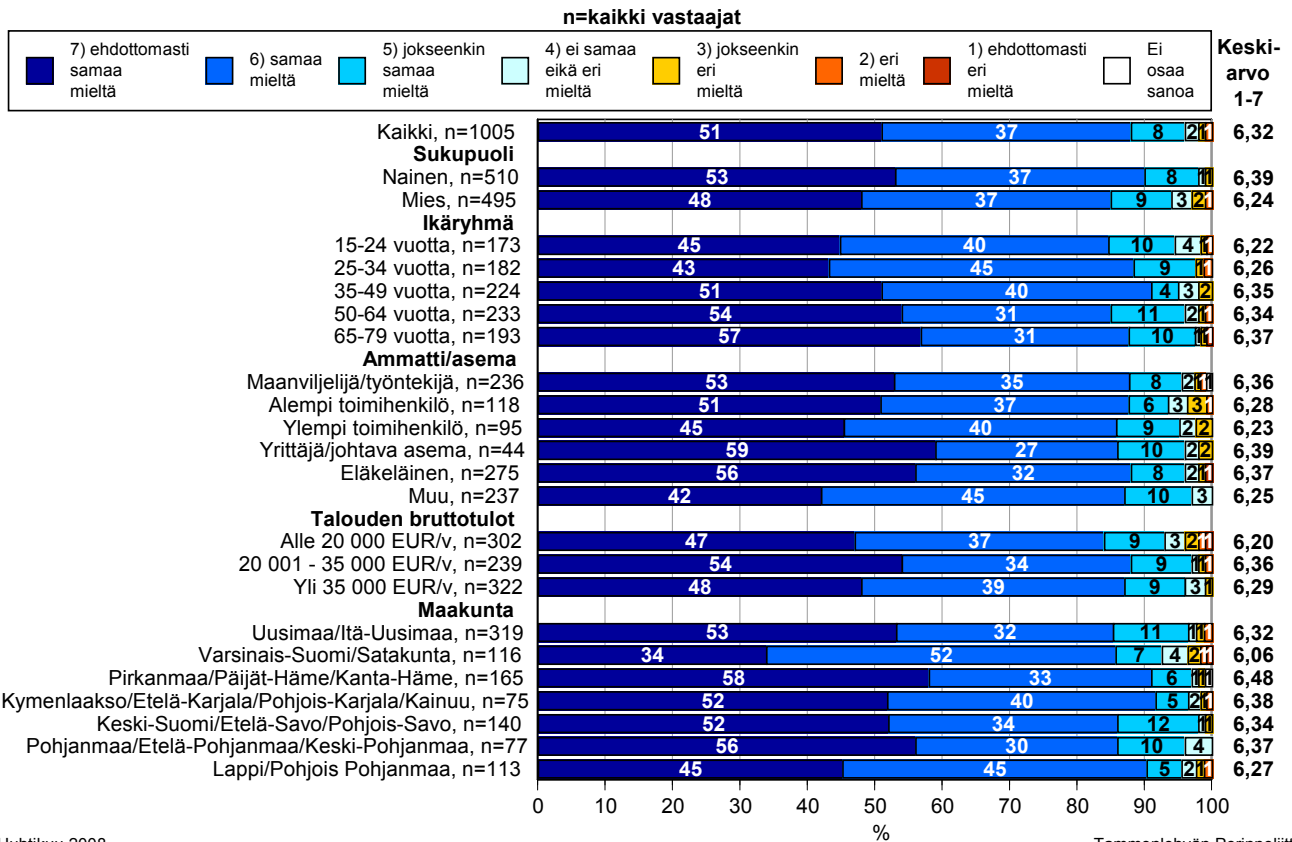

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 8.2

On tärkeää, että Suomi demokraattisena yhteiskuntana saa päättää omista asioistaan itsenäisesti

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

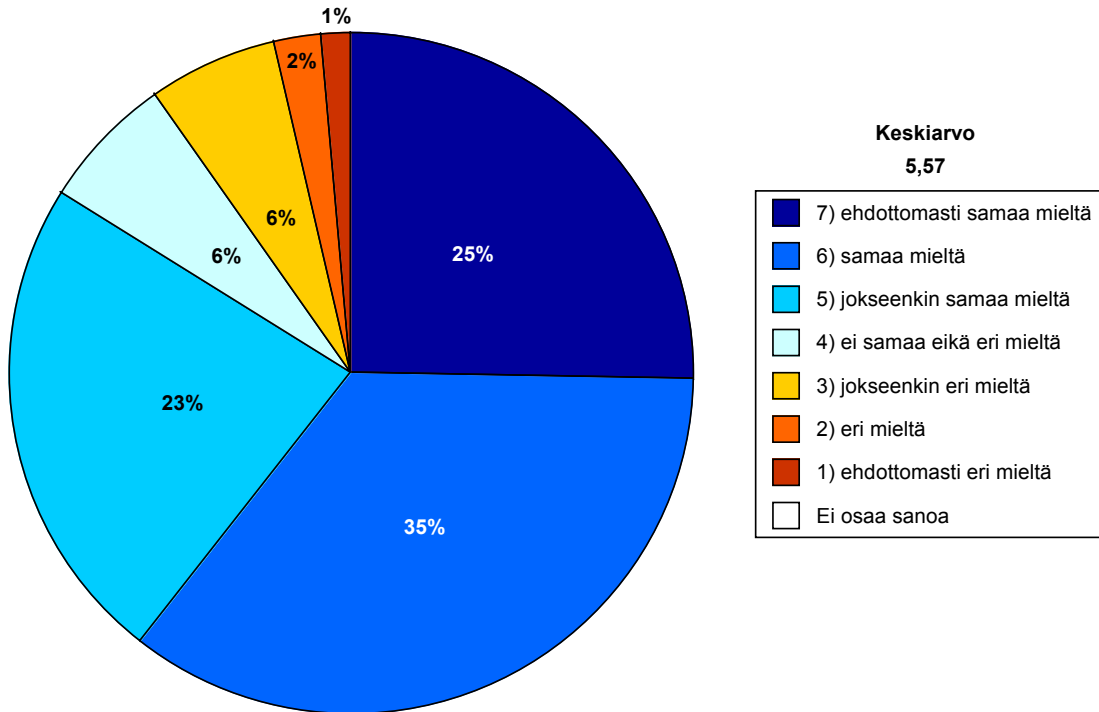
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Tämä väittämä on esitetty sellaisessa muodossa, että vastaajan täytyy olla melkoisen kriittinen kansallisvaltioajattelua kohtaan voidakseen olla eri mieltä. Toisaalta aste-eroja syntyy jonkin verran. Kokonaisuutena tämä väittämä vahvistaa, että kansalliset arvot ja itsemääräämisoikeuden puolustaminen ovat syvällä kansan tajunnassa.

Kuvio 9.1

Lakia pitää aina noudattaa, vaikka laki olisi omasta mielestäni väärä tai epäoikeudenmukainen

Kaikki vastaajat, n=1005

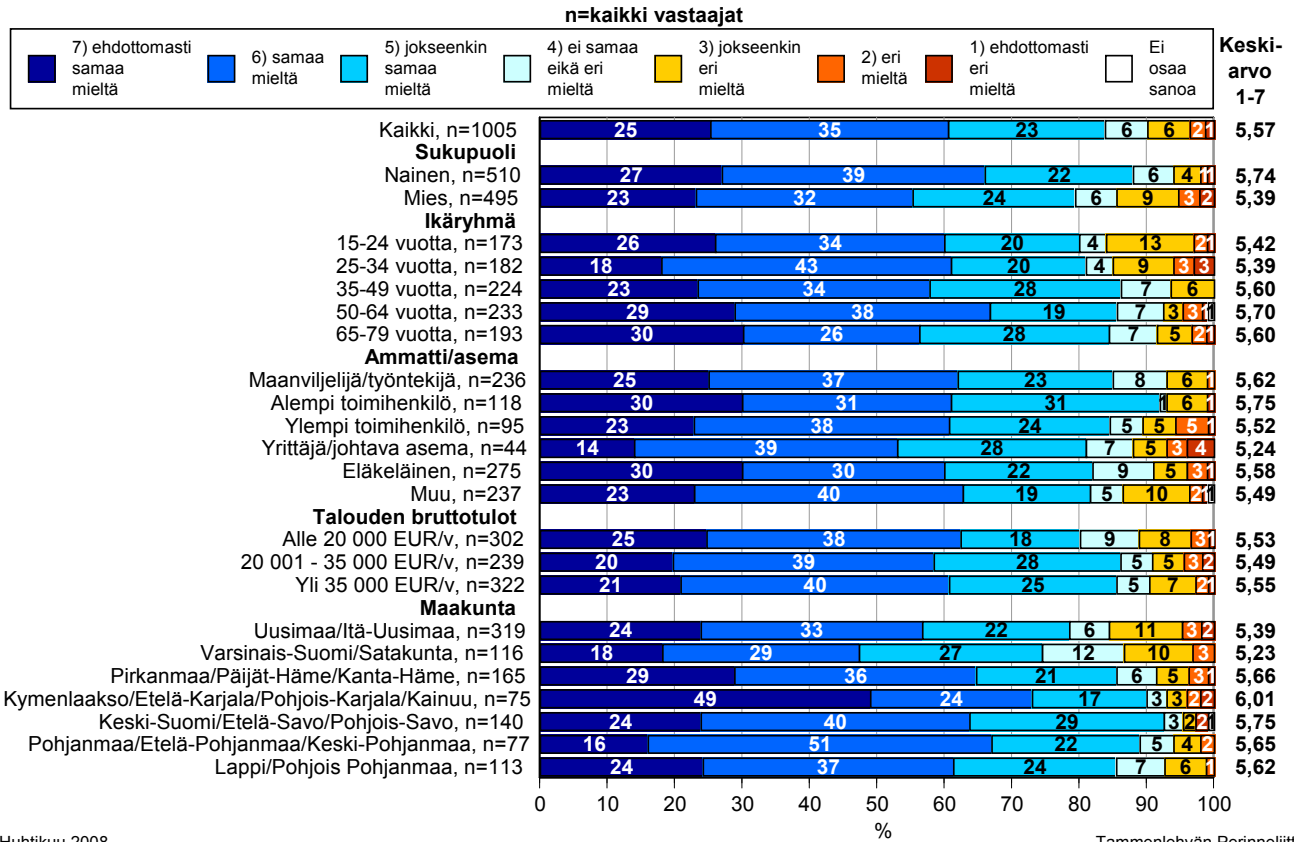

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 9.2

Lakia pitää aina noudattaa, vaikka laki olisi omasta mielestäni väärä tai epäoikeudenmukainen

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

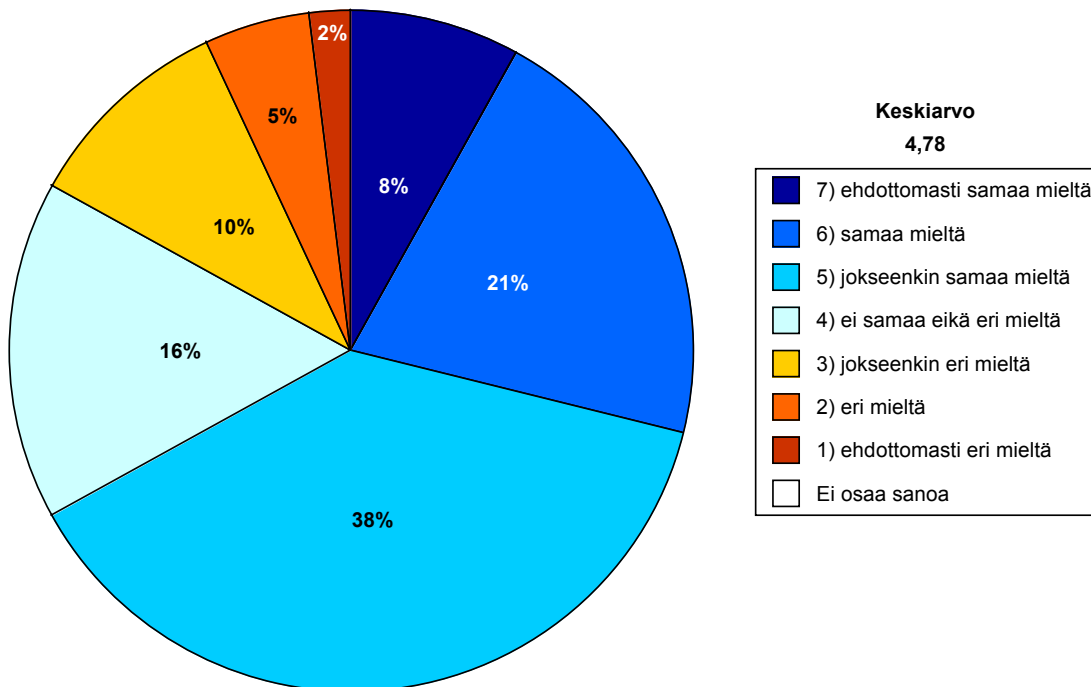
Vaikka esimerkkejä väittämän kuvailemasta tilanteesta ei haastatteluissa annettukaan, todennäköisesti suurin osa vastaajista on tässä ajatellut sentyyppisiä tilanteita kuin pienen työn teettäminen/tekeminen ilman verokorttia tai kohtuullisen ylinopeuden ajaminen hyvässä liikenneolosuhteissa, joissa muita tiellä liikkujia on vähän. Nuorimmille vastaajille on saattanut tulla mieleen myös tekijänoikeuksien alaisten musiikin tai elokuvien levittäminen Internetin välityksellä ns. vertaisverkoissa.

Kyselyn tuloksista päätellen suomalaiset eivät ole aina ehdottoman kuuliaisia lain noudattamisen suhteen, vaan saattavat tilanteen tullen lipsua lavealle polulle – tästä kertoo asteikon väliportaille sijoittuvien ”samaa mieltä”- ja ”jokseenkin samaa mieltä”-vastausten runsaus. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että yrittäjissä/johtajissa näyttää olevan keskimääräistä enemmän niitä, joiden mukaan lakia voidaan joskus luovasti soveltaa.

Kuvio 10.1

Ajattelen usein, miten minun oma toimintani vaikuttaa koko yhteiskuntaan

Kaikki vastaajat, n=1005

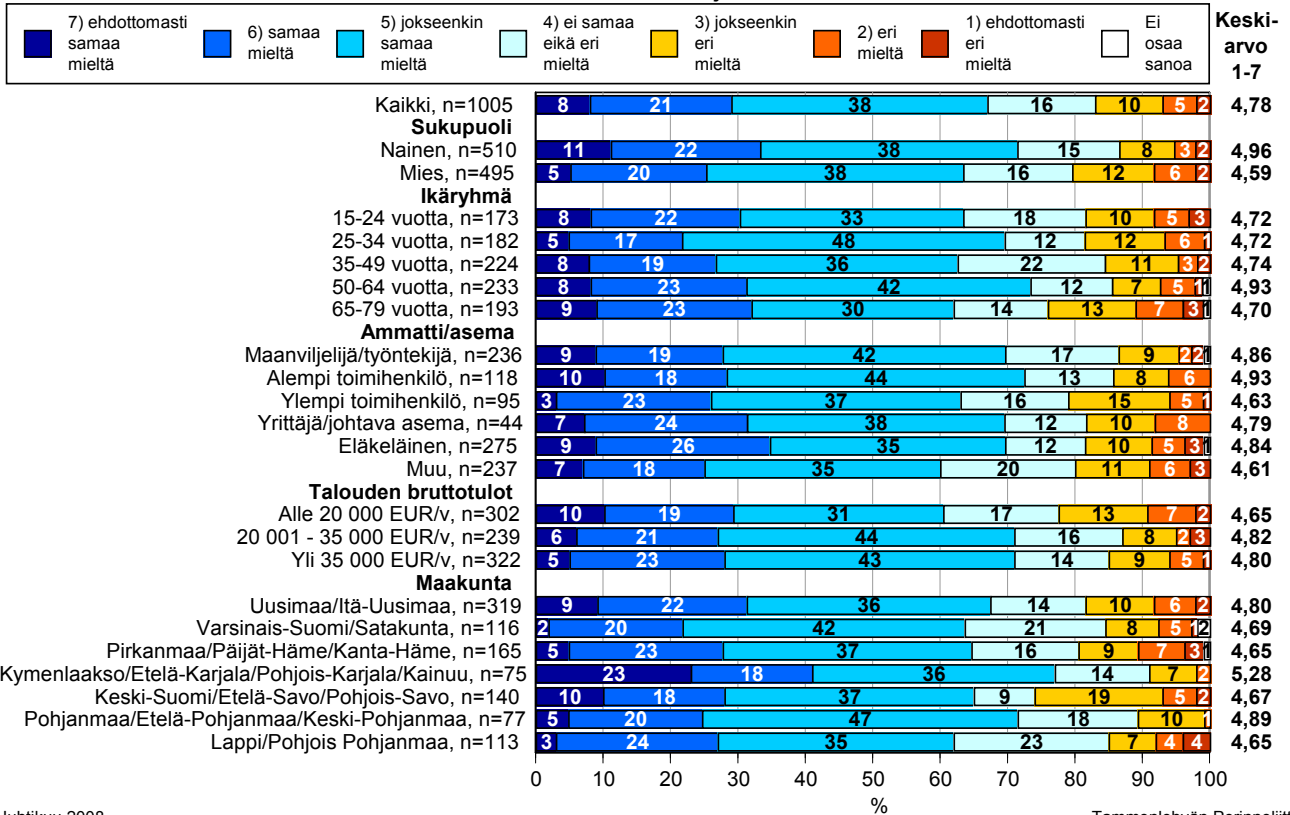
Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 10.2

Ajattelen usein, miten minun oma toimintani vaikuttaa koko yhteiskuntaan

n=kaikki vastaajat

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

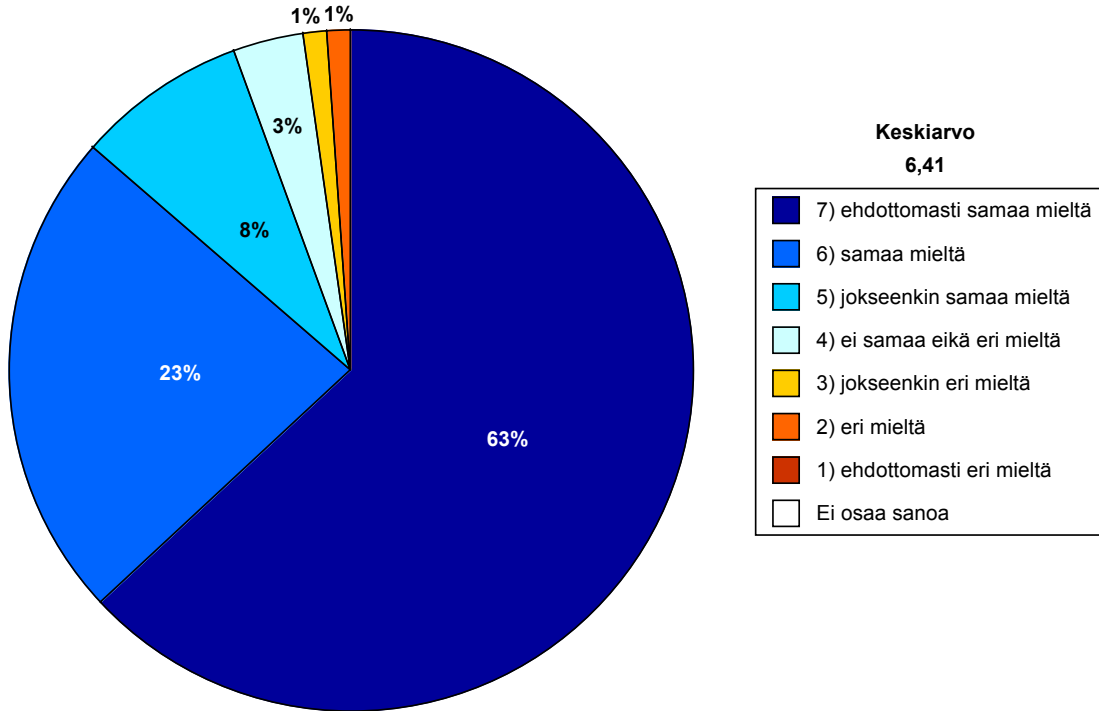
Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Yksilöllisten arvojen hallitsemassa ajassamme tällä kysymyksellä pyrittiin luotaamaan vastaajien valmiutta asettua edes silloin tällöin omaa elämänpäiriään laajempiin yhteyksiin. Valmius ei näytä olevan kovin korkealla tasolla. Ei tosin ole itsestään selvää, että veteraanit ja lotatkaan olisivat aina jaksaneet tai ymmärtäneet ajatella toimintaansa yhteiskunnallisesti, mutta selvää on ainakin se, että nykysuomalaisista niin tekee varsin harva.

Kuvio 11.1

On oikein, että itsenäisyyspäivän juhlinnassa nostetaan sotaveteraaneja esille näkyvästi, vaikka viime sodista on kulunut paljon aikaa

Kaikki vastaajat, n=1005

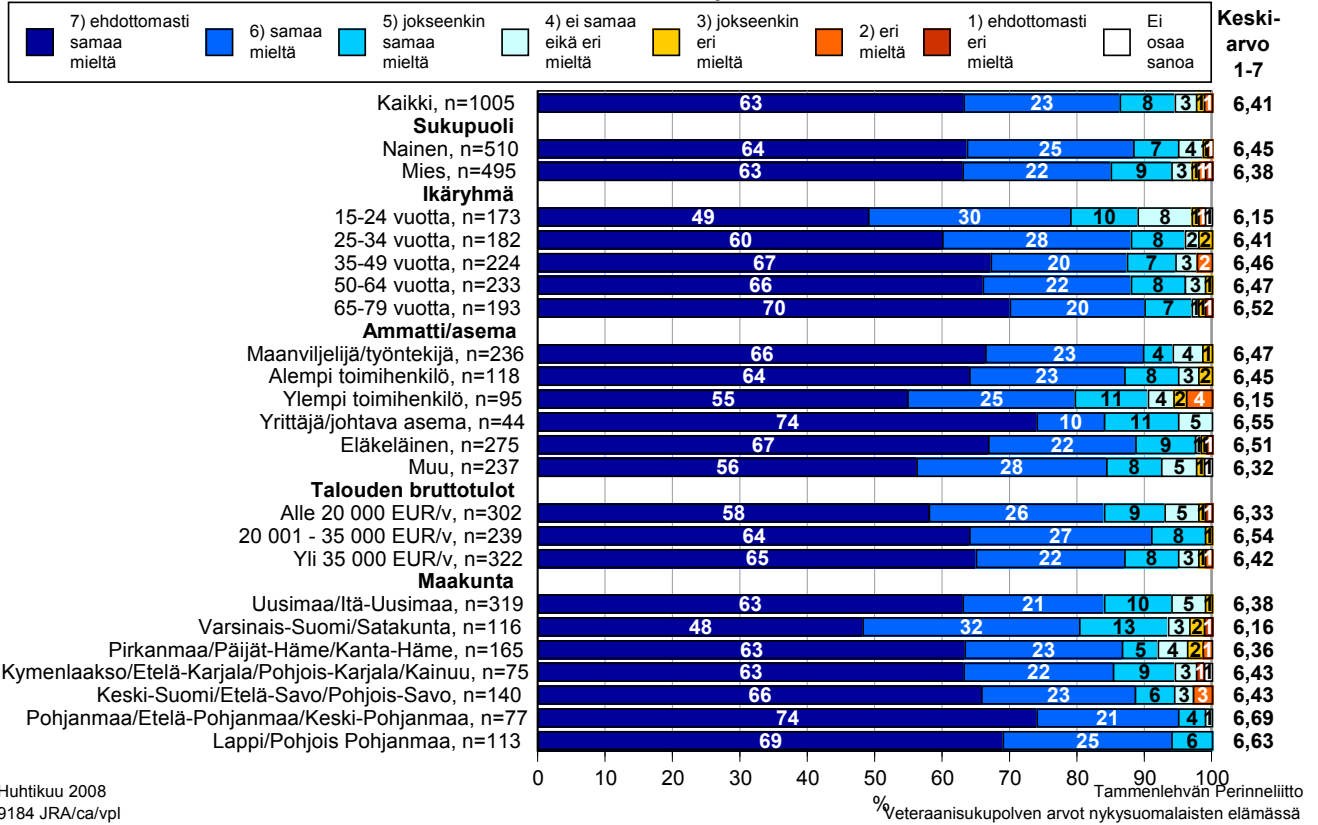
Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 11.2

On oikein, että itsenäisyyspäivän juhlinnassa nostetaan sotaveteraaneja esille näkyvästi, vaikka viime sodista on kulunut paljon aikaa

n=kaikki vastaajat

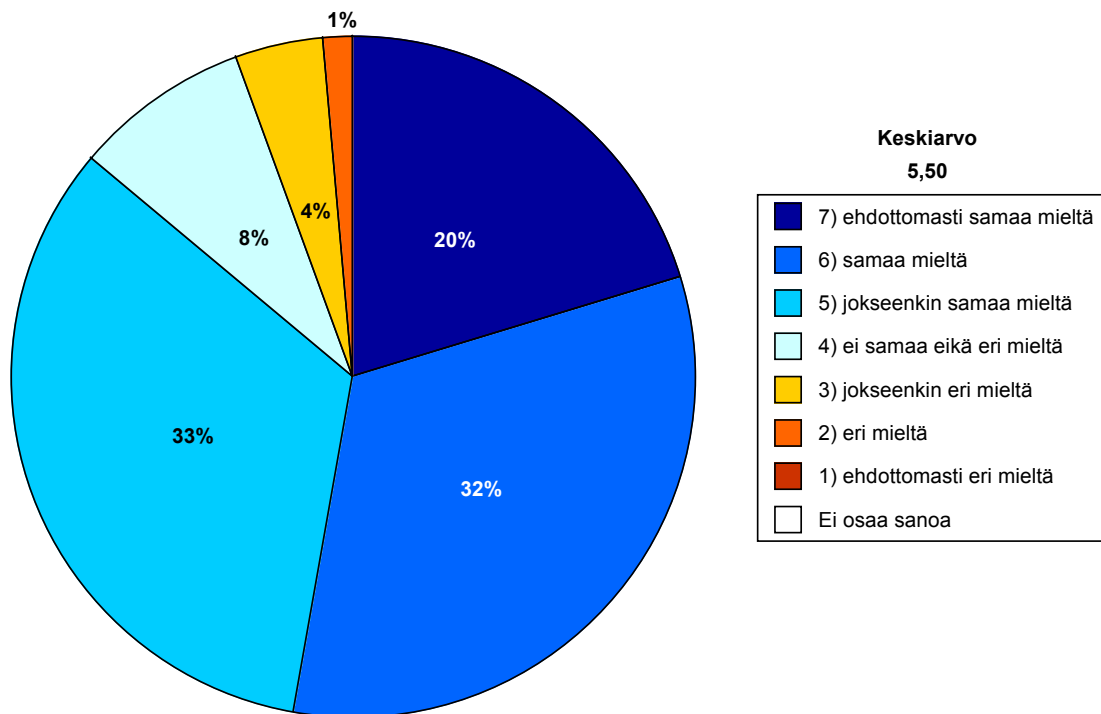
Veteraanien arvostus on Suomessa hyvin korkealla tasolla, riippumatta vastaajien taustoista. Ikäryhmistä voidaan havaita, että ainoastaan kaikkein nuorimpien keskuudessa veteraanien arvostus on hieman vähäisempää kuin vanhemmilla, mutta nuortenkin luvut ovat todella korkeat.

Harvasta asiasta Suomessa vallitsee niin laaja yksimielisyys kuin siitä, että sotaveteraanit ansaitsevat näkyvän paikkansa itsenäisyyspäivän juhlinnassa, vaikka suurimmalle osalle kansasta itse sotatapahtumat ovat jo varsin etäistä historiaa. Veteraanien uhrauksen merkitys kuitenkin ymmärretään.

Kuvio 12.1

Minun tehtäväni on auttaa naapureitani aina, jos he tarvitsevat apua

Kaikki vastaajat, n=1005

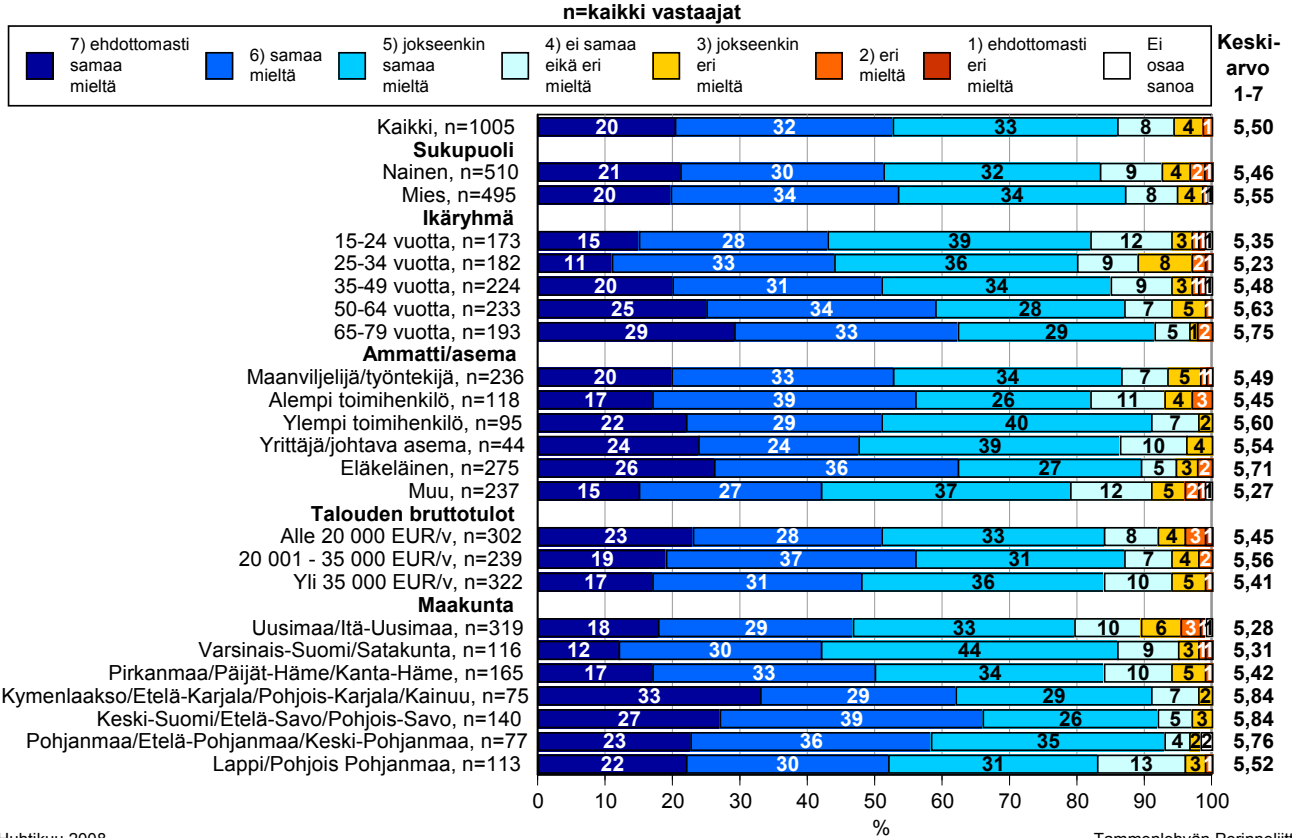

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 12.2

Minun tehtäväni on auttaa naapureitani aina, jos he tarvitsevat apua

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

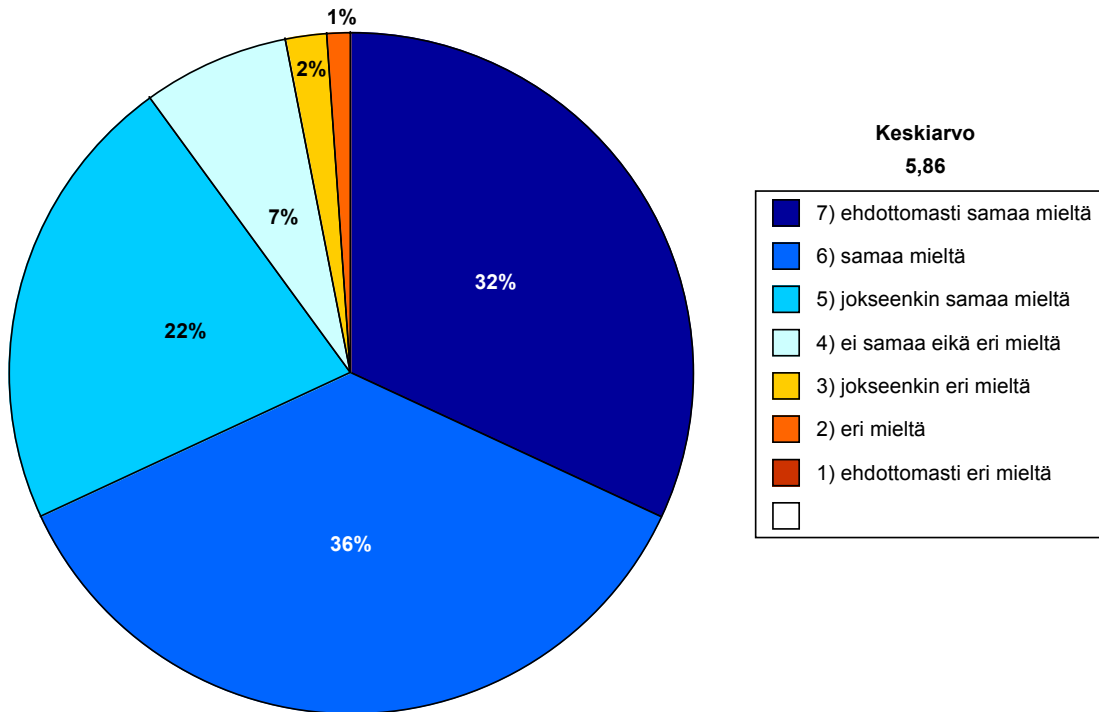
Tammenlehvän Perinneliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Tämä yhteisöllisyyttä kuvaava muuttuja saa odotetusti matalimmat arvonsa Uudellamaalla ja muualla Etelä-Suomessa. Keski-, Itä- ja Pohjois-Suomen asukkaat ovat selvästi yhteisöllisempiä kuin etelä- ja länsisuomalaiset. Valmius naapurin auttamiseen kasvaa selvästi iän myötä, kun taas muuten taustaryhmien välillä ei ole suuren suuria eroja.

Kuvio 13.1

Kun suomalainen urheilija tai yritys menestyy maailmalla, se on kunniaksi koko Suomen kansalle

Kaikki vastaajat, n=1005

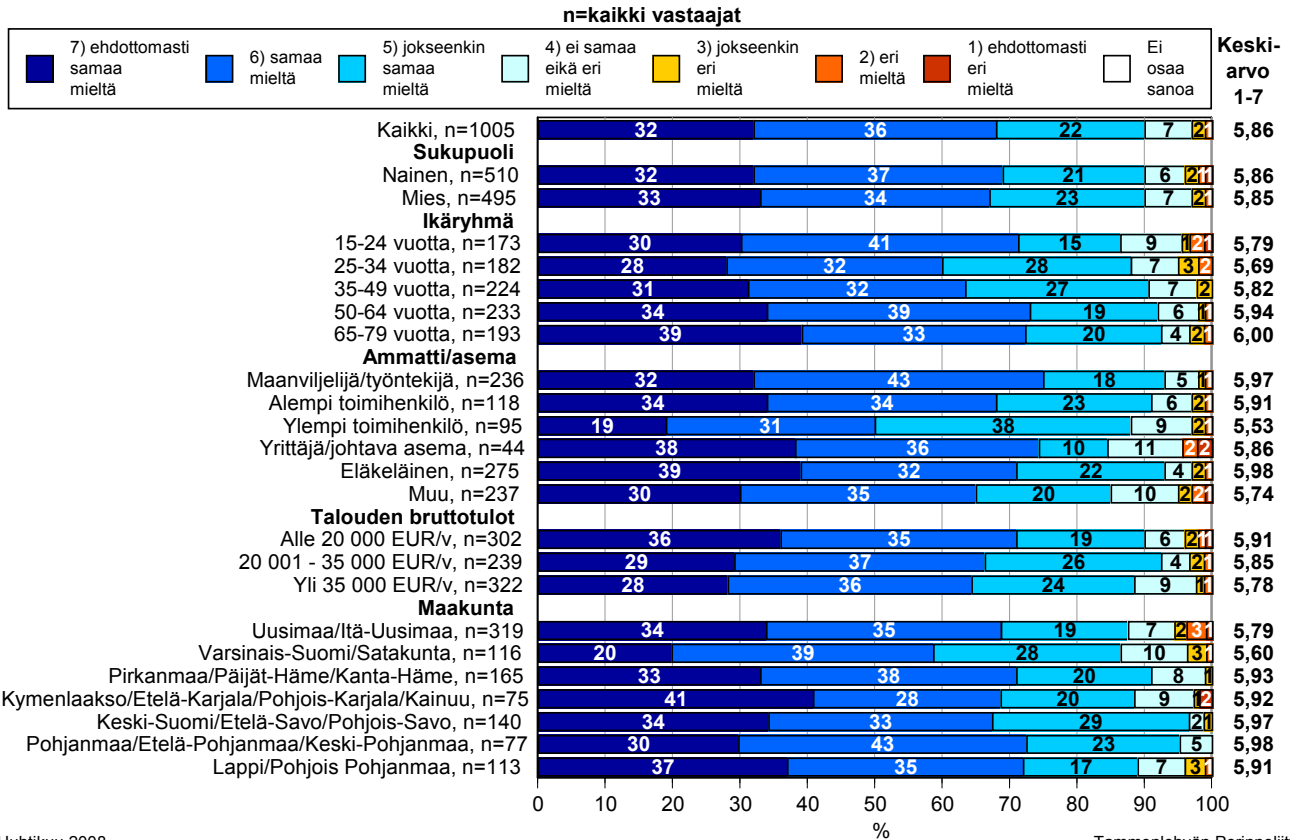

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perinneyhdistys
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Kuvio 13.2

Kun suomalainen urheilija tai yritys menestyy maailmalla, se on kunniaksi koko Suomen kansalle

Huhtikuu 2008
9184 JRA/ca/vpl

Tammenlehvän Perineliitto
Veteraanisukupolven arvot nykysuomalaisten elämässä

Veteraanipolven arvoja luotaavassa aikaisemmassa tutkimuksessa urheilu nousi yhdeksi kansallisen itsetunnon kohottajaksi. Siksi asiaa kysyttiin myös tässä tutkimuksessa. Nationalistinen urheilunäkemyksellä elää ja voi hyvin suomalaisten keskuudessa, sillä niin vahvasti urheilijoiden katsotaan edustavan nimenomaan kotimaataan. ”Kunniaksi koko Suomen kansalle” on tahallisen pateettinen ja juhlava ilmaus, jonka luulisi herättävän enemmän torjuntaa nykyajan vähemmän muodollisessa ilmapiirissä. Näin ei kuitenkaan ole, vaan urheilun katsotaan olevan koko kansan asia.

Faktorianalyysi arvoulottuvuuksista

Edellä on tarkasteltu vastausten suoria jakaumia ja ristiintaulukoituina taustatietojen mukaisesti. Seuraavaksi analyysiä viedään astetta syvemmälle ja katsotaan, mitä vastaukset kertovat meille kokonaisuudessaan.

Faktorianalyysi kuuluu yhteiskuntatieteissä eniten käytettyihin monimuuttujamenetelmiin. Faktorianalyysillä pyritään saamaan aineistosta esiin sellaisia rakenteellisia piirteitä, jotka eivät näy paljaalla silmällä. Usein jostakin asiasta, esimerkiksi kansallismielisyydestä, saadaan luotettavampaa tietoa, jos sitä ei kysytä aivan suoraan vaan ikään kuin mutkan kautta *useilla kysymyksillä*. Faktorianalyysillä nähdään jälkikäteen, mitkä vastaukset liittyvät vastaajien mielissä toisiinsa ja miten voimakkaasti.

Faktorianalyysit voidaan lähestymistapansa perusteella jakaa kahteen tyyppiin: 1) *Eksploraatiivisessa* faktorianalyysissä pyritään löytämään aineistosta erilaisia ulottuvuuksia ilman etukäteen tehtäviä oletuksia. 2) *Konfirmatorisessa* faktorianalyysissä taas pyritään vahvistamaan tai kumoamaan teorian ja aikaisemman tutkimuksen perusteella tehtyjä hypoteeseja. Tässä tutkimuksessa on kyse ensimmäisestä tyyppistä: ennen faktorianalyysiä tutkijalla ei ollut selvää kuvaa mahdollisten faktoreiden rakenteesta tai lukumäärästä, vaan ne löytyivät analyysin tuloksena.

Taulukko 1. Faktorianalyysin tulokset

Muuttuja	Faktori 1 Kansallismieliset	Faktori 2 Yhteisölliset	Faktori 3 Tunnolliset
Sotaveteraanien näkyvyys	0,70	-0,10	0,11
Maan oma päätäntävalta	0,67	0,06	0,01
Suomalaisuus identiteettinä	0,64	0,20	0,17
Yksilöllisyyden kritiikki	0,47	0,36	-0,04
Urheilijat ja kansallinen kunnia	0,46	0,15	0,38
Lain noudattaminen	0,39	0,27	0,22
Osallistuminen talkoisiin	0,03	0,72	-0,02
Oma toiminta ja yhteiskunta	-0,07	0,70	0,20
Suomalaisyhtiöiden omistus	0,23	0,49	-0,08
Naapureiden auttaminen	0,17	0,47	0,24
Oman onnensa seppä	-0,01	0,03	0,75
Lasten kasvattaminen	0,32	0,09	0,63
Ahkeruuden arvostaminen	0,33	0,05	0,57
<i>Vastausten keskiarvo faktorilla</i> <i>(1=ehdottomasti eri mieltä ...</i> <i>7=ehdottomasti samaa mieltä)</i>	<i>5,98</i>	<i>5,12</i>	<i>5,97</i>

Faktorianalyysin menetelmänä on käytetty pääkomponenttianalyysiä. Tulokset on muutettu helpommin tulkittavaan muotoon Varimax-rotatiolla.

Analyysin tuloksena on kolmen faktorin malli, jossa muuttujat jakautuvat varsin voimakkaasti. Kunkin muuttujan kohdalla suurin lataus on lihavoitu; toisin sanoen lihavoidut numerot muodostavat omalla sarakkeellaan olevan faktorin.

Taulukkoa 1 luetaan siten, että itseisarvoltaan yli 0,3:n suuruiset lataukset luokitellaan merkittäviksi. Toisin sanoen kaikki muuttujat (siis arvoväittämät), jotka ovat saaneet yli 0,3 suuruisen latauksen samalla taulukon sarakkeella (eli faktorilla), luokitellaan kuuluvaksi samaan arvoulottuvuuteen. Ihmiset siis mielessään yhdistävät nämä kyseiset arvot toisiinsa. Muuttuja kuuluu faktorille myös silloin, jos se saa vahvan *negatiivisen* latauksen (mitä tässä aineistossa ei ole tapahtunut) – tällöin vastaajat ovat vahvasti eri mieltä kyseisestä väittämästä.

Faktorianalyysin avulla aineistosta piirtyy selvästi esiin kolmenlaisia arvoulottuvuuksia. Ensimmäiselle faktorille latautuvia vastauksia voidaan kuvata nimellä kansallismieliset. Tälle vastaajaryhmälle ovat ominaisia itsenäisyyttä ja kansallista näkökulmaa painottavat arvot.

Toisella faktorilla erottuvat selvästi omaksi ryhmäkseen yhteisöllisten arvojen kannattajat. Heille kansalliset arvot eivät ole niin tärkeitä kuin ensimmäiselle faktorille sijoituville vastaajille.

Kolmannen arvoulottuvuuden edustajat uskovat vakaasti oman ahkeruuden merkitykseen ihmisen menestymisessä, ja he myös kasvattaisivat lapsensa velvollisuudentuntoisiksi.

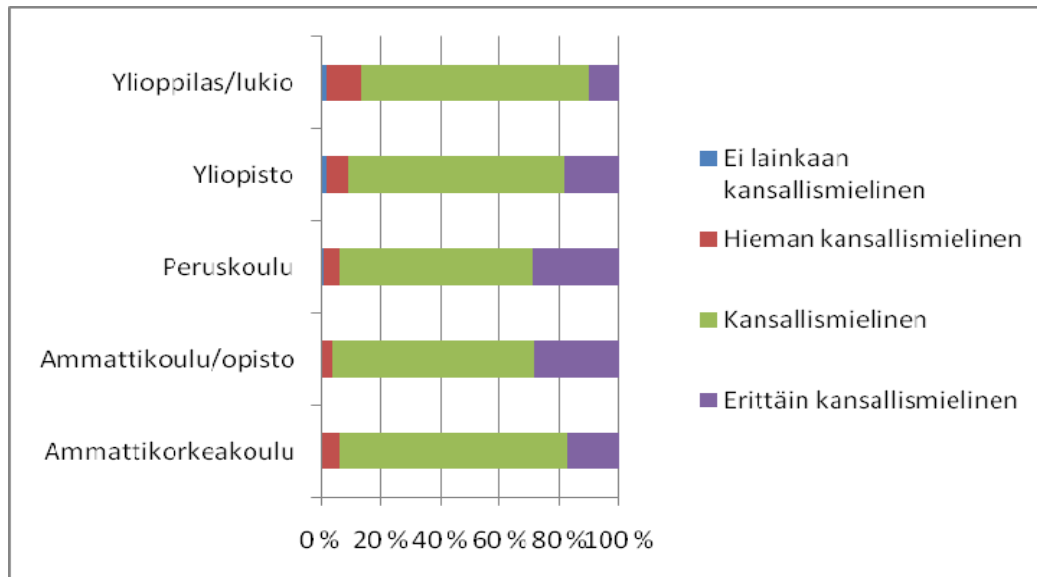
Summamuuttujat

Faktorianalyysin tulosten pohjalta 13 arvoväittämästä muodostettiin kolme summamuuttujaa, joille keksittiin niitä mahdollisimman hyvin kuvaavat nimet: 1) kansallismielisyys, 2) yhteisöllisyys ja 3) tunnollisuus. Summamuuttujien muodostamisessa ajatuksena on, että näin saatiin arvoista luotettavampi kuva kuin jos vain olisi kysytty vastaajilta suoraan, ”oletteko kansallismielinen” jne. Ensimmäisessä summamuuttujassa oli kuusi väittämää, toisessa neljä ja kolmannessa kolme (ks. taulukko 1). Näin saatiin kaikki 13 kysymystä luokiteltua arvoulottuvuuksiksi, joista siis tehtiin summamuuttujat.

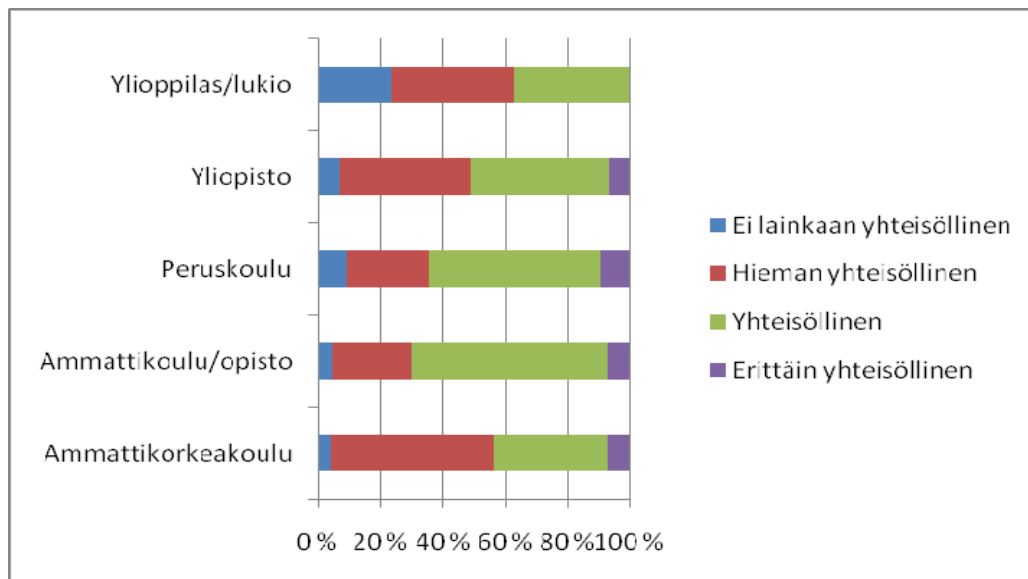
Summamuuttujista laskettiin keskiarvot jokaisen vastaajan kohdalle, ja tuloksia verrattiin kahteen taustamuuttujaan: koulutus ja asuinpaikka.

Arvoulottuvuuksista muodostettiin asteikko, jossa 1–3:n suuruisia arvoja saaneet luokiteltiin ”ei lainkaan kansallismieliseksi/yhteisölliseksi/tunnolliseksi”, 4:n suuruiset arvot saaneet ”hieman kansallismieliseksi/yhteisölliseksi/tunnolliseksi”, 5–6,4:n saaneet ”kansallismieliseksi/yhteisölliseksi/tunnolliseksi” ja 6,5–7:n keskiarvon saaneet ”erittäin kansallismieliseksi/yhteisölliseksi/tunnolliseksi”. Pohjana on tietysti tutkimuksessa käytetty seitsemänportainen asteikko, jossa suurempi luku tarkoittaa väittämän suurempaa hyväksymistä.

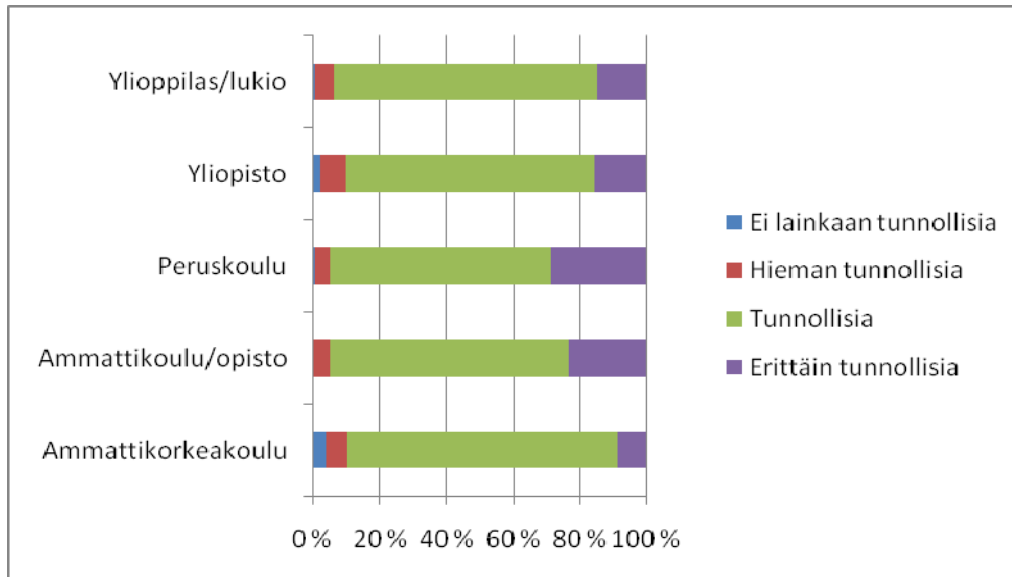
Kuvio 14. Koulutuksen vaikutus kansallismielisyyteen

Kuvio 15. Koulutuksen vaikutus yhteisöllisyyteen

Kuvio 16. Koulutuksen vaikutus tunnollisuuteen

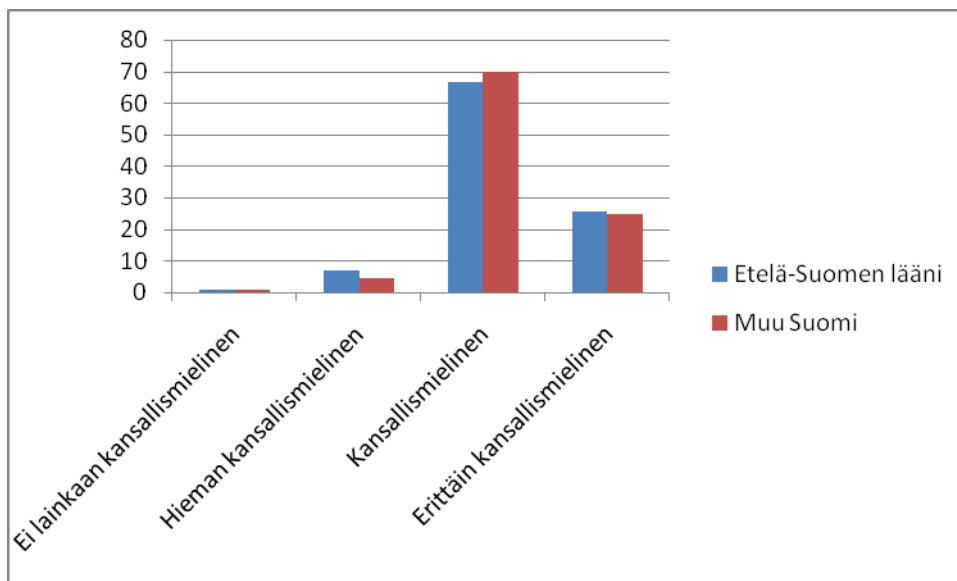
Kuvioissa 14–16 sekä edempänä kuvioissa 17–19 hyödynnetään faktorianalyysin avulla muodostettuja summamuuttujia, joita on siis kolme (kansallismielisyys, yhteisöllisyys ja tunnollisuus).

Vastaajan koulutustausta selittää jonkin verran kaikkia summamuuttujia, mutta eniten se vaikuttaa vastaajan yhteisöllisyyteen: ylioppilaat/lukion käyneet ja yliopistossa sekä ammattikorkeakoulussa koulutetut ovat vähemmän yhteisöllisiä kuin ammattitutkinnon/opistotason tutkinnon tai vain peruskoulun suorittaneet. Näköjään koulutus lisää ihmisen yksilöllisyyttä, mutta voi toisaalta vaikuttaa heikentävästi yhteisöä ylläpitäviin arvoihin.

Lukujen tulkinnassa on kuitenkin muistettava, että etenkin yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa kausaalisen vaikutussuhteen osoittaminen on usein hyvin vaikeaa, eikä tässäkään tapauksessa pidä suoraan vetää sellaista johtopäätöstä, että korkea koulutus sinänsä *aiheuttaisi* yhteisöllisyyden heikentymistä. Pikemminkin saattaa olla niin, että korkeasti koulutettujen ihmisten elämässä ja ajattelutavassa on muita sellaisia piirteitä, jotka eivät ole niin yhteisöllisiä kuin vähemmän koulutusta saaneilla.

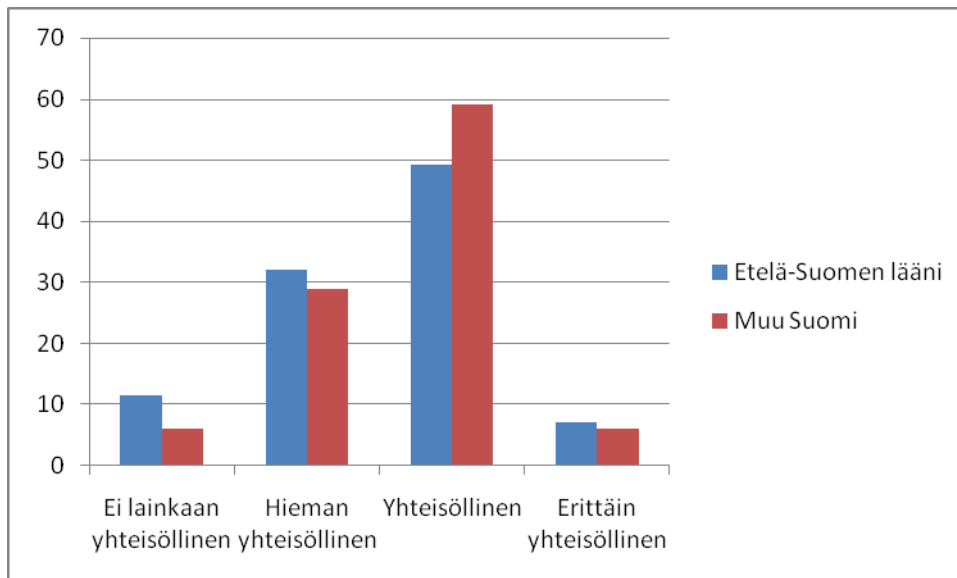
Kuvio 17. Asuinpaikan vaikutus kansallismielisyyteen

Prosentit vakioitu: Etelä-Suomen lääni 50%, Muu Suomi 50%)

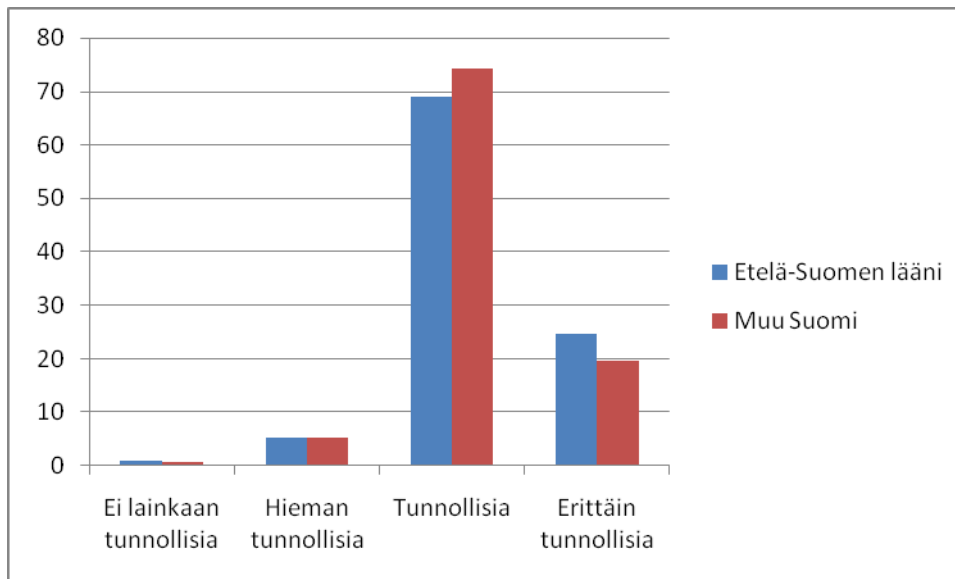
Kuvio 18. Asuinpaikan vaikutus yhteisöllisyyteen

(Prosentit vakioitu: Etelä-Suomen lääni 50%, Muu Suomi 50%)

Kuvio 19. Asuinpaikan vaikutus tunnollisuuteen

Prosentit vakioitu: Etelä-Suomen lääni 50%, Muu Suomi 50%)

Lopuksi

Viimeisissä kuvioissa vertailtavana on vanha tuttu etelä vastaan muu Suomi -asetelma, jolle on olemassa hyviä yhteiskuntatieteellisiä perusteita. Kaikissa veteraanipolven arvoja kuvaavissa summamuuttujissa – kansallismielisyydessä, yhteisöllisyydessä ja tunnollisuudessa – muu Suomi päihittää Etelä-Suomen (jossa urbaani pääkaupunkiseutu kattaa suuren osan vastaajajoukosta). Etelä-Suomen läänin ja muun Suomen asukkaita oli kyselyssä lähes yhtä paljon, noin 500 kumpiakin, ja näissä kuvioissa vastaajamääriä vertailaan prosenttien mukaan.

Toisaalta on mielenkiintoista havaita, että kaikissa summamuuttujissa Etelä-Suomen läänin osuu enemmän ”erittäin” -väkeä kuin muualle Suomeen. Tälle ilmiölle ei ainakaan helposti löydy mitään selvää teoreettista selityspohjaa, mutta yhtä kaikki se kuvastaa sitä, että Suomi kokonaisuutena vielä 2000-luvullakin seisoo varsin yhtenäisenä rintamana niiden arvojen takana, jotka sotien aikana ja niiden jälkeen pohjustivat Suomen menestystarinaa.